

Kejê Bêmal: DOSYA; Lice...1993

Barbarları bilir misiniz? Bunlar at sırtında gezgin talancılar. Kökleri yoktur. Atın sırtında yaşarlar. Yol boyunca gittikleri yerleşik yerlerde yer, içer, kavga çıkarır, güçleri yeterse yerleşik halkı talan eder, kadınlarına tecavüz eder, orayı terk etmeden evvel de ateşe verip, yeniden atlarının sırtlarına atlayıp talan edecekleri, yakıp yıkacakları yeni adreslere doğru yol alırlar! Bunların en büyük övünç kaynaklarından biri ki bu aynı zamanda "varoluş hikayeleri"nin başlama noktasıdır, kundakta bebekken bir şekilde dağ başında kalıp burada dişi bir kurt (adı da Asena'dır) tarafından bulunduklarına ve o kurdun sütünü içerek büyüdüklerine inanırlar ki bu hikayenin içinde en akla yakın olan bu ihtimaldir, çünkü yaşam pratiklerine baktıklarında insan sütü ile beslenenlerin yapamayacakları talan ve vahşeti gördüğünüzde ilk aklınıza gelen sorulardan biridir "ne sütüyle beslendiniz ey zalimler? Nasıl bir ana emzirdi ki sizi bu hale dönüştünüz?"

Hasılı bir gün bu akıncıların yolu bir gül ülkeye düşer. Bu ülke öyle bir ülkedir ki talan etmekle, yakılıp, yıkılmakla, ateşe verilmekle bitiremeyecekleri kadar zengin, köklü, kadim ve bereketlidir. O gün bu gündür, yakmaya yıkmaya, talana devam ederler. Gittikçe artan zulümlerinin bir nedeni de bu ülkeyi er ya da geç asıl sahiplerine bırakıp gideceklerini bilmenin öfkesidir. Şiddetlerinin dozunun en çok arttığı, dört yanı talan, zulüm ve ateşin kapladığı anlar, onların artık bu ülkeyi terk etmesinin en yakın olduğu zamanların geldiğine dair işarettir.. Ve bu köklü, kadim ve insan coğrafya bağrında asla talancıları barındırmayacak, günü geldiğinde böğrüne batan yabancı bir maddeyi vücudun red etmesi gibi, sancıyla, irinle, kanla dışarı atacaktır! Bu gül ülkenin kadim halkı binlerce yıl öteden seslenen Gılgamış'ın sesine kulak vererek bilir ki 'Gecenin en karanlık anı, şafağa en yakın zamandır!'

Şimdi size sunacağım dosya, ucundan, kıyısından, ya da göbeğinden hepinizin şahit olup bildiği, hakkında çok yazılmamakla beraber döneminin en büyük insanlık suçlarını içinde barındırması bir yana, suçun işlenmesi biçimiyle çok özgün örnekler barındıran, Kürdistan'daki kirli savaşa sebebiyet veren kirli yapılandırmayı küçücük bir araştırmayla bile gözler önüne seren, bana göre sonuca ulaşılmadan üzeri asla kapanmaması gereken, mercek altına alıp incelemeniz gereken bir dosya. Acıtacak biliyorum, beni de acıttı! Kanayacaksınız, biliyorum ben de kanadım.

Öyle bir dosya düşünün ki yaş ve cinsiyeti ne olursa olsun tüm tanıkların ve sorgulayanın kayıt sırasında birbirine sarılıp hıçkırığa hıçkırığa ağıladığı bir dosya. Asla unutulmaması gereken olayların silikleşip, belleklerden kaybolmaması için hazırlandı bu çalışma. Benim için sarsıcı bir tecrübeydi, ruhsal sıkıntıları, fizyolojik sıkıntılara bile sebebiyet vererek beni hasta etti. Umarım okurken siz de hasta olursunuz! Kendi gerçekliklerimizle yüzleşmemiz ve belleğimizi diri tutmamız için ara da bir geçmişe dönüp, ateşli ve sanrılı hastalıklara yakalanmamızda fayda var diyorum!

1993 Lice...

Kürdistan tarihinin en kanlı yüzyılında, tüm dünyanın gözü önünde cayır cayır yanan bir kent!

Üzerinden dumanlar yükseliyor. Kapkara dumanlar..

Sessizce seyreden insanlığın ve dünyanın yüzünü kara eden dumanlar!

Bu 93'te Lice'ye dışarıdan bakanların gördüğü ve hafızalarına kazınan ilk görüntü.

Peki ya içindekiler? Sahi o dumanın içindekiler nasıl bir kıyamet yaşadılar?

Merak edip soranınız oldu mu? Ben sizlerin belleğine kazınsın diye kapı kapı gezip sordum?

O gün o cehennemi göbeğinde yaşayanlarla konuştum... Bilmenizi isterim ki Lice 93 dosyasından

sonra benim hayatımda hiçbir şey eskisi gibi olmadı.

Boyut değiştirdim. Acılarımın, sevinçlerimin, direncimin ve umudumun boyutu değişti.
Eğer yüreğimin gücü yeter diyorsanız; buyurun okuyun...
Unutmamak ve unutturmamak için...

Lice 22 Ekim 93

Lice'deki o korkunç tarihe gelmeden önce ben isterim ki 91-93 arasında gelişen olaylara ana başlıkları ile bir göz atalım ki neler olduğunu daha rahat anlamamız ve yorumlamamız konusunda bu olaylar bize yardımcı olsun.

Kürdistan her zamanki gibi kaynıyor. Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, bu işin savaşıyla çözülemeyeceğine kanaat getirip 91-93 arası (kendi zihniyeti çerçevesinde) kararlı bir tutum sergiliyor. Genel af yüksek sesle dillendirilmeye başlanıyor. 12 Eylül sürecinden sonra gelen hükümet yavaş yavaş rengini ortaya koymaya başlıyor. Özal dönemi süreci apayrı bir dosya konusu olduğu için dileyen arkadaşların bu sürece göz atmalarını salık vererek şimdilik bu üst başlıkla bırakıyorum. Özal'ın bu tutumu ve PKK'nin ateşkes süreci Kürd siyasi örgütlerinden de destek buluyor.(Örneğin PKK-PSK protokolü böyle bir sürecin sonucunda ortaya çıkıyor.) Ortamda nispeten estirilmeye çalışılan bu ılıman iklim Türkiye Cumhuriyeti'nin var olduğu günden bu yana içinde malum nedenlerden dolayı barındırılan ve her fırsatta pışkince varlığını ret ettiği Gladyo yapılanmasını (II. Dünya avaşı sonrası Varşova Paktı ülkelerince Komünist bir işgalin önüne geçmek ve Avrupa ülkelerine yayılmasını önlemek amacı ile Amerika ve İngiliz gizli servislerince NATO ülkelerinde cephe gerisi gizli faaliyetler için planlanmış ve birçok ülkede yapılanmış bir tür derin yapılanma) bilenler bilir. Dosyayı okuyan genç arkadaşlara Kürdistan'daki birçok karanlık olayı okuyabilmek için bu konuda titizlikle araştırma yapmalarını şiddetle salık veririm) rahatsız ediyor. Ve tam bu süreçte, her ılıman süreçte baş gösteren tuhaf eylemler baş göstermeye başlıyor. Bir tarafta Kürd aydınları faili meçhule kurban gitmeye başlarken (Vedat aydın-Musa Anter)diğer tarafta örneğine az rastlanır bir şekilde ordu içinde rütbeli subaylar öldürülmeye başlanıyor.

(Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın, Adana Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Temel Cingöz, Mardin Jandarma Alay Komutanı Rıdvan Özden, Tunceli Jandarma Alay Komutanı Albay Kazım Çillioğlu, emekli Korgeneral Hulusi Sayın, Jandarma Binbaşı (JİTEM kurucusu) Cem Ersever)

Derken 17 Nisan 93'te Cumhurbaşkanı Turgut Özal oldukça şaibeli ve bu gün hala tartışılan bir kalp krizi neticesinde öldü. 6 Mayıs 93 te Demirel Cumhurbaşkanı oldu.

15 Haziranda Tansu Çiller başbakanlığında DYP-SHP koalisyon hükümeti kuruldu. 17 Ekim 93 te Tansu Çiller Kürt sorununun çözümü için "Bask Modeli"n den bahsettiyse de Demirel'in sert tepkisiyle çark etti.

Özal ölmüş(öldürülmüş) Türk siyaset sahnesi yeniden şekillenmişti. Sahne artık tamamen derin devlet yapılanması "Gladyo"daydı. Yalnız küçük bir sorun vardı, dünyada Gladyo tasfiye edilmeye başlanmıştı. Lakin bu örgütü T.C'nin bağrından söküp atması o kadar da kolay olmayacaktı. Ödeneği kesilen bu yapılanma Kurdistan'daki savaşı gerekçe gösterip varlığını sürdürmeye devam etti.

O kirli savaştan besleniyordu. Kirli savaş sürdükçe palazlanıyor siyaseti de kontrol etmeyi sürdürüyordu. Örtülü ödenek bu kirli savaşa yetmeyeceğinden stratejik olarak uyuşturucu- her türlü kaçakçılık ve daha birçok yeraltı dünyası kaynaklarından kendine bütçe oluşturma derdine düşerek büyük bir organizasyonun içine girdi. Bu anlamda ilk yöneldikleri yer Kurdistan'da stratejik olarak sınır boylarında kaçakçılığa elverişli olan yerlerdi. Yani devlet görülmemiş bir biçimde hızla mafyalaşıyordu. Bu duruma askeriye içinde olan bazı üst rütbeliler müdahale etti. İlginçtir Albay Kazım Çillioğlu Eşref Bitlis'in ekibindendi. Eşref Bitlis Suikastı sırasında aynı uçakta bulunması

gerekirken, o uçağa binmeyip kara yolu ile Diyarbakır'a geçerek canını kurtarmasına rağmen, bu kurtuluşu çok kısa süreli olacak. Çok değil iki yıl geçmeden şaibeli bir şekilde, önce Tunceli il jandarma alay komutanlığına atanacak ve orada intihar ettiği açıklanacaktı. Mardin Jandarma Alay Komutanı Albay Rıdvan Özden de benzer bir kader, paylaşacak , devletin akaryakıt ve uyuşturucu kaçakçılığına, mafyalaşasına tanık olacak ve Mardin'de çatışma süsü verilen bir suikastla öldürülecekti. Tam bu süreçler çok dikkatli incelenirse Kurdistan'daki, derin devlet yapılanmasının tavan yaptığı süreçlerdir. Artık hak-hukuk ihlalleri mafyalaşmış bir devletin oyuncağı haline dönüşüp, sıradan olaylar gibi kamuoyuna medya kanalıyla yutturulmaya çalışılmaktadır. Ve açıkçası ellerinde bölünmez bütünlüğünü koruduklarına iddia edikleri bir ülke ve terör diye adlandırdıkları bir isyan varken Kurdistan onların cirit atması için muhteşem uygunlukta bir coğrafya haline dönüşmüştü.

Ne de olsa mafyalaşarak Misak-ı Milli sınırlarını koruyacaklardı (!)Bu gün Ergenekon'dan yargılanan sanıklarının gözlerine kocaman açarak hakime "Biz ülkemizin bölünmez bütünlüğünü koruyorduk, siz bizi yargılayamazsınız. Konuşursak ortalık karışır!" tehditlerinin, hiç de öyle boş-beleş tehditler olmadığını en iyi TC devletinin kendisi bilir! Bu olayda yaşanan hak-hukuk ihlallerini ortalama hepimiz biliriz. Akıllara ziyan ihlaller bir kenara, bu olayın bir de ekonomik boyutu var ki, asıl gürültüde bu büyük pastayı paylaşma esnasında kopar! Hasılı bu başlıklarla derine inilmeden verilen bilgiler ışığında biz isterseniz dosyamıza Lice 23 Ekim 93 yılına dönelim... Öncelikle Lice'nin yerini bilmeyenler için tanıtalım. Lice Diyarbakır'ın Kuzey doğusunda yaklaşık 95 km. uzaklıkta dağların arasında kurulmuş orta ölçekli bir ilçedir. Serhad'la sınır komşusu olduğu için sınır bölgelerine Serhad iklimi hakimdir. Doğuda Kulp, Güneyde Hazro, Güneybatı'da Kocaköy, Batıda Hani, kuzey ve kuzeybatı'da Bingöl'le çevrilidir. Nüfus ve yerleşim yapısı 6 Eylül 75 Lice depreminden sonra (ki o dönemin kaynaklarından verilen bilgilere göre ölü sayısı 1000'nin üzerindedir) oldukça değişmiştir. Halk o dönem onlara verilen prefabrik evlere yerleştikten sonra bir daha ne aranmış ve ne sorulmuş. Kendi kaderine bu anlamda terk edilmiştir. Stratejik konumu başına bela olan Lice'ye (ki yeni dönem gençler son otuz yıldır haber spikerlerinin gözlerini kocaman kocaman açarak "Bingöl, Lice Genç üçgeninde teröristlerle çatışan kahraman güvenlik güçlerimiz..." diye bolca kulak dolgunluğuna sahiptirler.) devlet karakol ve askerden başka hiçbir hizmet götürmemiş. Depremin üzerinden 37 yıl geçmesine rağmen halk hala prefabriklerde oturmaya devam etmiştir. Bana anlatılana göre "Bolu komando taburundan oraya mekanize birlik adı altında getirilen komandolar devletin üstün hizmetini Lice halkına sunmak için her daim hazırda bekletilirlermiş. Lice halkının var olduğu günden beri devletle haklı çelişkisinin olduğu, ikliminin ve coğrafyasının kişiliğindeki asiliğe ve uzlaşmazlığa şekil verdiği, nevi şahsına münhasır bir takım özellikler barındırdığı ve Kürdistan'daki başta Şex Seid isyanı olmak üzere tüm ayaklanmalarda önemli roller oynadığı doğrudur. Yine Ahmed Arif'in tabiri ile "pasaporta ısınmayan içleri" yüzünden devletin kanunlarını takmayıp çoğu zaman kendi sınırlarında evlerinin bir odalarından diğerine geçmenin verdiği rahatlıkla, sonradan başlarına bela edilen anlamsız Misak-ı Milli sınırlarını devletin gözüyle "ihlal" kendi gözüyle ticaret için kullandığı da bilinen bir gerçekliktir. Bu anlamda kaçakçının en büyüğü ve ta kendisi iken ellerinden kaçırdığı ülkesinin sınırlarında gezinenleri "kaçakçı" ilan etme pervasızlığı gösteren devletin her daim listesinde "kaçakçı ve asi" sıralamasında en üst sıralarda yer alan Lice devletin öncelikli gazabına periyodik olarak uğramıştır.

Bu gazapların en büyüğüne 23 Ekim 93 sabahı gözlerini açtığında tanıkların ifadesine göre öncelikle her zamanki alışlagelmiş(!) artık umursamadıkları silah seslerinden biri zannetmiş, bu yüzden dört bir tarafı ateşe verilip, dünya ile bağlantısı kesilen memleketlerinin orta yerinde kirli eller tarafından kanlı tezgahlarda planlanmış, görülmemiş bir zulmün ve vahşetin başrol oyuncusu olmuşlardır!..

Tuğgeneral Bahtiyar Aydın Suikastı

Genelkurmay'ın açıklaması;

"22 Ekim 93 günü, Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın Lice'nin güneyindeki operasyonu sevk ve idare etmek üzere Lice Jandarma Bölük Komutanlığı'nda bulunduğu

sırada teröristlerin kaçış istikametleri ateş altına alınmaya çalışılırken teröristlerce ilçe içerisindeki binalardan ve çevredeki tepelerden Jandarma bölük komutanlığı kışlasıyla topçu mevzilerine uzun namlulu silah, roket ve havanla ateş açılmıştır. Saat 11:45 sularında çatışmayı bizzat yanındaki Hareket Asayiş Şube Müdürü ve emir astsubayı ile görerek sevk ve idare etmekte olan Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın bölük binası önündeyken keskin nişancı tüfeği Kannas mermisi isabet etmesi sonucu sağ şakağından yaralanmıştır. Jandarma Komando Bölük Komutanlığı doktoru tarafından kendisine ilk müdahale yapılarak helikopterle Diyarbakır Askeri hastanesine sevk edilen Tuğgeneral Bahtiyar Aydın tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak maalesef şehit düşmüştür.”

Küçücük bir ilçede o güne kadar süren savaşın en kıdemli kurbanı... Sizce tuhaf değil mi? Peki hadi olaya ve sonrasına Ergenekon gizli tanıklarından "Kıskaç" kod adlı birinin ifadesiyle farklı bir açıdan ve biraz daha yakından bakalım!

“Ben Elazığ Jandarma Komando taburuna gittikten bir ay sonra suikast düzenlendi. O dönem PKK ya büyük bir operasyon yapıyordu. Operasyona gitmeden önce Lice Komando Bölüğünün önünde beklerken Jandarma Asayiş Bölge Komutanı ve Bahtiyar Aydın'ı uhş 1 tipi helikopterden indi. Kürsüde konuşurken sağ gözünden vuruldu. Paşa'nın o gün geleceğini Fikri Karadağ ve birkaç kişi biliyordu. Suikastın ardından bulunan kannas marka silahı tabur komutanı "bu terörist işi değil!" diye bana verdi. Ben de silahı Jandarma yarbaya teslim ettim. Bu Yarbaydaha sonra Televizyonlarda kurşunun saplandığı yeri gösteren kişiydi. Sonra suikast silahı kaybedildi.” 4 Haziran 2008

Şimdi siz bu iki paragraftan ne anladınız?

Süreci tahlil açısından başlarken verdiğimiz başlıklar altında bir daha bakarsanız her şeyin oldukça net ortada olduğunu göreceksiniz. Ama ben yine de meseleye daha içeriden(!) bakan bir tanığın Türkiye gazetelerine düşmüş ilginç bir beyanını burada pekiştirmek için yeniden vermek isterim;

Birsen Aydın (Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın kız kardeşi): **“Ağabeyimin çatışmada öldüğüne kesinlikle inanmıyorum. Suikastın içeriden düzenlendiğine eminim. Ağabeyimin yerel halkla arası çok iyiydi. Kendisinin tayini oraya çıktığında terör tırmandırıldı. Halkla kaynaştığı için öldürüldü.”**

Aynı süreçte işlenen diğer cinayetler de dikkat çekiyor. **“Bu olayların perde arkasında devletin içindekilerin parmağı olduğuna inanıyorum. Eşref Bitlis, Rıdvan Özden, Cem Ersever, Gaffar Okan, Uğur Mumcu....Tüm bunlar benzer cinayetler. Bu olaylarda devletin içindekilerin eli var. Ergenekoncular iyi incelendiğinde ifadelerinden daha çok şeyin ortaya çıkarılacağına inanıyorum.**

Bana göre ağabeyimin cinayetinde baş şüpheli Veli Küçük. Ağabeyim vurulduktan sonra Veli Küçük'ün tayini Giresun'a çıktı. O zaman bizim eve sık sık gidip geliyordu. Annemle konuşuyordu. Bu Ergenekon olayı ortaya çıkınca görüntülerini TV'lerden izlerken "Anne bunlar öldürmüştür oğlunu. Oğlunu bunlar yedi. Bak anne oğlunun katilleri!"

Yine Mardin il Jandarma Alay Komutanı Albay Rıdvan Özden'in eşi Tomris Özden meseleyi çok basit bir öneriyle özetliyor **“Açıklama yerine otopsi yapsınlar. Gerçekler ortaya çıkar!”** Eğer tablo biraz daha kafanızda netleştiyse, son olarak bir dönemi üst rütbelilerinin arka arkaya bu şekilde öldürülmesinin neden ve sonuçlarını ayrı bir dosyaya bırakarak biz asıl konumuza geri dönelim; Tugayın içerisinde Bahtiyar Aydın vuruldu.

Peki ya sonra? Lice'de o gün ne oldu? Buyurun olayı o gün o cehennemde yaşayan tanıklarının ağzından o anlar...

Olay Sırasında Lice'de olan tanıklarla yapılan röportajlar

Tanık Eşref. Yaş; 32

Eşref olay sırasında kaç yaşındaydın? Ve neler gördün bizimle paylaşır mısın?

13 yaşındaydım. Karahasan mahallesindeydim.

Bulduğum mahallenin batısı yatılı okuldur. Aşağıya kadarda askeri alan. Hemen güney ucunda kara yolları ve eski köy hizmetleri binası vardır. İki yere de askeriye el koymuştur. İkisinin arasından

zaten Lice'ye girersiniz. Ortasında da askeri karakol vardır. Doğusunda büyük bir Alay vardır. Kuzeyinde eski devlet hastanesi var. Hani o yukarı kısım sizin teleferikle yiyecek götürüldüğünü gördüğünüz yer. Oraya da askeriye el koymuş ve karakol yapmıştır. Yüksek kayalıkların üzerindedir. Yani dört tarafı zaten askeri alandır. Liceliler o karakolun yani askeri alanın içerisinde yaşarlar. Bizim mahalleden bir dere geçer "Nevala Dîn" deresi. O dereyle ilgili çok fazla hikâyeler anlatılır. Özellikle biz çocukları boğulmaktan korumak için büyüklerimiz cinli olduğunu söylerlerdi. Bizim çocukluğumuz o kanyonda oynayarak geçti. O gün yine teyzemin çocuklarıyla o dereye oynuyorduk. Birden silah sesleri duyduk. Her zaman duyduğumuz için önemsemedik önce oynamaya devam ettik. Daha sonra çok fazla artıp yakınlaşmaya başlayınca korktuk. Evden de uzaklaşmıştık. Koşarak eve doğru gittik. Giderken Lice'nin doğusunda dumanların yükseldiğini gördük. Sonra Kara Hasan camisi var o tarafa yöneldik baktık herkes kaçıyor. Arabalar Lice'den çıkmaya çalışıyor. Tabi insanlar evlerinin orda kaçışmaya başlayınca biz de durmadık evde tabi. Bizim orda yaşlı bir dede vardı Xalê Sofi derdik biz ona. Hala gerçek ismini bilmiyorum sanırım 100 yaşına yaklaşmıştı. Öyle yaşlıydı ki artık yürüyemez haldeydi, kahveye eşi götürürdü. Baktık Xalê Sofi eve gitmeye çalışıyor ama gidemiyor. Benle teyzem oğlu koluna girdik. O korkuyla adamı kaldırmışız, koşuyoruz. Kiyamet günü gibiydi. Herkes Lice'den çıkmaya çalışıyordu. Evleri yakıyorlardı. İnsanları dışarı çıkarıyorlar, çıkmak istemeyenlere de zor kullanıyorlar, eşyalarını ya da hayvanlarını çıkarmak isteyenlere izin vermiyorlar, sonra da ateşe veriyorlardı. Bildiğim kadarıyla Kale mahallesinde bir eve bazukayla ateş etmişler ev yanmış adam ölmüş eşi kör olmuştu. Askerler mahallelere dalmaya başladı zırhlı araçlarla Lice'nin evlerini sen gördün... Depremden dolayı prefabriklerdir. 75 yılında yapılmış ayakta durmakta zorluk çeken barakalardır. Halkın çoğu hayvancılıkla uğraştığı için evlerin yanında taştan yapılmış ahırlarımız vardır. Biz ahırın daha güvenli olacağı içgüdüleriyle ahırlara geçtik o gece.

Peki, ormanları ateşe veriyorlar mıydı Eşref

Orman yakmak orada devletin geleneğidir. Canları sıkıldıkça ateşe veririler. Dediğim gibi 13 yaşına kadar ben Lice'de kaldım. Orada yaşayınca çatışmalara alışırıyorsunuz. İlginç bir şeydir Lice'de çocuk olmak. Örneğin çatışma çıktığında biz çocuklarla toplanır izlerdik. İzli mermi derler bu ışık saçan mermileri izlemek hoşumuza bile giderdi. Tabi bu savaş sırasında kullanılan silahlar etrafı etkilerdi. Mesela Lice'nin kuzeyindeki dağlar çok yeşildi eskiden. Oralar çok yanardı. Kullanılan mermiler yüzünden ormanlar her zaman yanardı. Ve asla müdahale etmezdi. E tabi güneyde içinde bizimde olan tarlalarımız, ağaçlık alanlarımız meyve ağaçlarımız vardı. Oraları çok yaktılar. Ben çıktıktan sonra uzunca bir süre gitmedim. Oraları hep ağaçlık hatırlıyordum. Meşe ağaçlarıyla doluydu. Yıllar sonra gittiğimde o ağaçların hiçbirisi yoktu. Ve bu uzun bir alandır. Ve inanılmaz güzeldi... Ben öyle çıplak gördüğümde çok etkilenmişim. Lice'nin yakılışından daha çok belki de beni etkileyen yıllar sonra memleketime döndüğümde meşelik alanı bulamadım. (Gözleri doluyor. Dudakları titremeye başlıyor)

Geri dönüp baktığında o günkü çocuk psikolojinle en çok neye üzülüyorsunuz?

Yani bir çok trajik hikayemiz var tabi. Belki yarınlarda bilmiyorum başarabilir miyim ama yazmak istiyorum. Hatta ötesine geçip film yapabilir miyiz bilmiyorum ama bişeyler yapmak istiyorum.

Teşhir dünyanın en büyük cezasıdır! Bence de yaşadığınız vahşeti yazın, çizin, filme çekin ve teşhir edin! Umarım en kısa zamanda tüm bunları yapabilirsiniz. Memleketinde yaşamadığınız için üzgün müsün?

Ben hiç suçum yokken memleketimden sürüldüm. İlk beş yıl hatta yedi sekiz yıl çok zor geldi. Alışmadım. Babamın maddi durumunun çok kötü olmamasından kaynaklı Diyarbakır'da hasbelkader aldığı daire maddi anlamda yaşamı kolaylaştırıp bizi şanslı kılsa da ben memleketimi özliyordum. Kaçıp kaçıp ilçe otogarına gider akşama kadar Lice dolmuşlarının geldiği yerde oturdum.

Peki Lice'nin bir çocuğu olarak sence devlet Lice'den ne istiyordu?

Ya Lice hep asi bir yer olmuştur biliyorsun ta Şex Said olayından bu yana bir çok yerde ismi geçer. Hala bile öyledir. Çok radikal yönleri var. Benim bile ürktüğüm korkutucu politize bir yönü var. Tabi o

devlet açısından da ürkütücüydü. Son seçimlere bakarsan orada sanırım Hakkari'den sonra en yüksek oyu BDP orda almıştı. Yani yüzde seksenlere varan bir oy potansiyeli var. Çok politize bir yer.

Peki geçmişten gelen sınır ticareti işinin onlara kattığı devletin legalini –illegal- illegalini legal görme gibi muhteşem duruşunun etkisi de var mıdır devletin Lice'ye olan düşmanlığında? Yani Bu zulmü uygulayarak bir türlü kırmadıkları Liceli direncinin kimliğinin üzerinde tahakküm oluşturmaya çalışmış olabilir mi devlet?

Bir de tabi oldum olası kaçakçı kimlikleri var.

Mahkum derlerdi bizim oralarda bilirsin. Bu kaçakçılık işlerini yapanlar dağlarda saklanırdı devlet tarafından aranırdılar bir nevi devletin deyimiyle eşkiya hayatı yaşardılar.

Geçmişten beri olan bişey o tabi.

Doğal olarak bir kültürde oluşturdu. Uzlaşmasızdılar.

Devletle aralarında hep mesafe vardır.

Dik başlı, mağruru ve onurludurlar.

Küçücük çocukta bile bu mesafeli ve onurlu duruşu görebilirsiniz. Dolayısıyla tabi ki bu duruş egemen güç için bir tehdittir! Kırmak ister.

Ama ben kendimden yola çıkarak söyleyeyim bu zorbalık bu duruşu daha fazla besleyip, keskinleştirmekten başka hiçbir işe yaramadı.

Devletle Licelilerin arasındaki mesafe artık bir daha asla kapanmayacak kadar açıldı!

Tanık Yaşar. Yaş 74

Amcacım 22 Ekim 93 günü sen neredeydin?

Lice'deydim. Ben salça fabrikasında bekçiyydim. Askerler geldiler ve beni dövdüler. Dört subay ve on altı tane komando askerdı.

Beni dövdüler, sonra yere yatırdılar, öldüresiye dövdüler. komutanları dedi ki;

"bacağından tutun baraja atın!"

Oradan bir asker dedi ki

"komutanım zaten gebermiş. Baraja atmaya lüzum yok."

Dedim **"siz geberirsiniz ben gebermem!"** aynı bunu söyledim. Salça fabrikasını yaktdılar. Beni bıraktılar gittiler. Sabah bu adam (yanındaki muhtarı işaret ediyor)beni ölüm halinde hastaneye getirdi.

(Muhtar söze giriyor.)

Bize haber geldi. Dediler**"onu**

öldürmüşler,"ambulansı hastaneden aldım.

Gittim baktım sağ. Yani cenaze almaya gittim.

Baktım sağ. Ölmemiş. Yerde yatıyor perişan halde zorla nefes alıyor ve ölmek üzere.

(Amcaya dönüyorum.) Yani seni bir gün önceden orada öylece dövüp, ölmek üzereyken bırakıp gittiler. Bütün gece ertesi güne kadar orada öylece yattın amca öyle mi?

He.He. Bu ambulans getirdi. Sonrasını çok iyi bilmiyorum. Gözümü açtığımda Diyarbakır Devlet hastanesindeydim. Başında doktor vardı ve soruyordu "kim seni böyle dövdü?" tabi ben korkudan dedim ki **"kimse beni dövmemiştir! Ben**

ağaca çıktım.Ondan sonra düştüm.

Sadr buramdan (sağ kaburgasını gösteriyor) on dokuz gün ben kan kustum. Tam on dokuz gün!

Sonra döndüm tabi memleketime. Orda tütün ekenler vardı, komutan beni onların yanında yakaladı dedi ki **"ulan ibne sen beni şikayet etmeye mi gittin?"** Dedim **"ben seni şikayet**

etmedim! Dedim "eger sen erkeksen askerlerini tut. Benle sen birbirimize girak kim kimi öldürdüyse. Ölenin kanı diğerine helaldir."

(Amca olay sırasında 55 yaşlarında) "Salın!" dedi askerlerine. Dedim "ulan ben sizi şikayet etsem sanki sizi tevkif mi edecekler? Biz kimin umurundayız? Kral da sizsiniz padişahta!" U rezilliği de üstüme alıp ben ağaçtan düştüm dedim. U defolup gittiler!
Amca Lice'yi yakmadan önce periyodik olarak sizi taciz edip, halka işkence yapıyorlarmış doğru mu?

Ben sana diyorum ki beni ettiler!
Ben bir gariban bekçi dağın başında... Yaşlı başlı adam. Bana onu yapanın diğerlerine ne yaptığını düşün? Hiç demedi ki bana "senin suçun nedir?" Geldiler ve beni o hale soktular. Kim konuşabiliyordu ki karşılarında.
Zaten köyleri ve mezraları yakıyorlardı o zaman. Yavaş yavaş Lice'ye doğru geliyorlardı biz dedik "Lice ilçedir yakamazlar!"
Tewww!
Ben bizim köydeydim Lice'ye ekmek almağa geldim. Köyü ateşe verdiler bişey bırakmadılar. Benim dayımın hanımı lastik ayakkabısının içinden çocuklarına su içirdi. Bardak bile kalmamıştı. Eve girdi Kur'anları getirdi. Kur'anları da elinden alıp ateşe attılar. Aha bu gözlerimle gördüm! Lice'de olan rezillik dünyanın hiçbir yerinde olmadı. (Amca ağlıyor. Ben de ağlıyorum. Boynuna sarılıyorum hıçkırı hıçkırı ağlıyoruz. Ellerimle göz yaşlarını siliyorum)

Eklemek istediğin bi şey var mı Amca?

Allah'tan başka benim hiçbir umudum kalmamıştır. Ne de söylesem havadır!

Olaydan sonra ben şoförlük yaptım.

Lice'ye girerken beni durdurdular, kimliklerimizi sordular. Bi tene asker vardı, asker asker onun kimliği yokti izin kağıdı vardı dedi "iyi iyi" bi tene komutan söyledi terfisini bilmiyem "senin günün az kalmış" asker de dedi ki "komutanım tamam benim günüm az kalmış ya senin?" Dedi "son Kürd halkı ölene kadar benim günüm gelmez!"
Buna bak ben şahidlik ediyem!

Peki amcacım bu kadar korkunç olaydan sonra memleketinden ayrıldın, işini gücünü bırakmak zorunda kaldın. Burada Diyarbakır'da nelerle karşılaştın?

Memleketin yakılmıştı. Diyarbakır'da olsa başka bir kente gelmiştin. Neler yaşadın?

Dönmek istedin mi?

Kızım sen beni anlamısan herhalde!

Veran olmuştu Lice veran! Köyü yaxtılar Lice'ye geldik..Lice'yi de yaktılar! Buraya geldik! Dönecek yer mi bıraktılar bize Allah komasın!

Peki burada nasıl oldu hayat? Yeni bir işe mi başladın? Ne yaptın?

Heç ne yaptım? Aç-susuz kaldık.

Emekli olmuştum zaten. Sabah geliyem ha bu gördüğün yere akşam döniyem!

Çocukların var mıydı? Onlar işe girdiler mi?

Rezillikle okudular işte! İki üç tanesi öğretmendir! Ne bileyim? Ne rezalet yaşadık ben bilirim. Söylesem de havadır!

Olsun amca. Kızınla konuşur gibi benimle konuş. En azından içinin zehiri aksın!

Mal mülk bırakmadılar (sesi bir bebeğin sesi kadar masumlaşıyor) bırakmadılar ki oradaki topraklara kimse ekin eksin yaw! Devletin sanki umurundadır biz açkalmışız. Zaten hepimiz öldürmeye çalıştılar söyleyemedik. Bak şimdi bu gün konuşuyoruz seninle. Konuşamadık! İçimizde tuta tuta verem olduk! (Ağlıyor amca. Gözyaşlarını boynumdaki şarla siliyorum. 'Amca çok üzgünüm! Çok üzgünüm amca ama konuşman lazım! Konuşmadan ölmeni istemiyorum! İçinde tuttuğun bu ağırlıkla daha fazla yaşamayı istemiyorum. Akıt bana zehirini. Paylaşmak için buradayım.)

Gittin mi bir daha Lice'ye hiç? Özlüyor musun?

Yas mas olduğunda ara sıra gidiyorum. Başka bir bağ yok. Bırakmadılar. İnsan memleketini nasıl özlemes mi hiç. Bir tek şey biliyorum ben insan değilim! İnsan olsam tüm bu yaşadıklarımaya dayanamayıp kendimi intihar ederdim! Hani onlara onların o zulümlerine karşı kendimi intihar ederdim! Gelidiler camları kırdiler diyordum
"yaw! bu camları niye kırıyorsunuz?"
Derdimizi anlatamıyorduk yaw!
Allah bırakmasın! (Burada artık amca Kürdçe konuşmaya ve beddularını sıralayıp Allah'a yalvarmaya başladı ağlayarak! Ben artık amcanın omzuna sarılmış hıçkır hıçkır ağlıyordum!)

Amca dönecek misin Lice'ye?

Nereye döneyim kızım. Ne bıraktılar?
Neyimiz kaldı orada?

Bana son olarak söyleyeceğin bişey var mı amca?

Yok! Sende milletvekilleri gibi sigara kağıdının üzerine yaz. Bitince paketin çöpe at e mi?

Amca ben herkesin ve tüm insanlığın adına senden özür dileysem? Ve desem ki; tüm Kürd çocuklarının Lice'sini yaktılar sadece senin değil! Ve tüm kara çocuklar bu olayda en az senin kadar mağdur ve çaresiz. Ama günü geldiğinde her şey açığa çıkacak. Ve biz senin tüm bu acılarına karşılık özgür bir ülkede yaşayacağız bir daha hiç kimse acı çekmeyecek. Ne değişir?

Derin bir iç çekiyor amca ve tek bir kelimeyle cevap veriyor gözünün yaşını silerek,
'Heç!
Edebilirseniz, gücünüz yeterse heyfimizi alın!"

Kayıt cihazını kapatıyorum. Ağlaya ağlaya Lice'li bir arkadaşımı arıyorum.
'Çok üzgünüm 'diyorum. 'Çok!' 'Biz artık üzölmek nedir bilmiyoruz' diyor arkadaşım. 'Biz acı duvarını çoktan aşık Kejë!'

Tanık Ahmet Yaş:68

Amca 22 Ekim 93 te Lice 'de ne oldu?

Ne olmadı kızım? Kıyamet koptu. Yeryüzünde cehennemi yaşadık! Öğlen saatleriydi. Bir gün önceden zaten bir polis minibüsünü taramıştılar. Ama her zaman olan olaylar olduğu için aldırış etmemiştik. Ertesi gün işte silah sesleri gelmeye başladı. Sonra yakınlaşmaya başladı. Oğluma dedim "bu işte bi iş var. İçeri girin". Sonra panzerlerle, toplanla, helikopterlerle bizi çembere aldılar. Evleri ateşe verdiler. Can pazarıydı. Bize hemen çıkın diyorlardı hiçbir şey almamıza müsaade etmiyorlardı. Ellerinde beyaz bir toz vardı onu evlere serpiyorlardı ve evleri ateşe veriyorlardı. Bir anda bütün ev yanıp kül oluyordu.

Yapanlar Asker miydi Amca?

Asker, komando, bir de böyle uzun boylu, daha önce orada hiç görmediğimiz adamlar gelmişti. Ama üzerlerinde asker kıyafetleri vardı. Bazıları aynı o sapıklar gibi üzerlerini çıkarmışlardı üst çıplak, kafalarına bir şey bağlamışlardı daldılar evlerimize. Lice'yi ablukaya aldılar. Üç gün üç gece yaktılar!

İnsanlar çıkamıyor muydu amaca Lice'den?

Ne çıkması kızım? Ne çıkabiliyorlardı, ne girebiliyorlardı. Telefonları kesmiştiler. Bizi her taraftan çembere alıp canımıza düşmüştüler. Cenazelerimiz orta yerde kaldı. Gidip alamıyorduk. Üçüncü gün Lice komple ceset kokuyordu. Üç gün üç gece o ateşler sönmedi.2002 yılına kadar da saat beşten sonra Lice'ye giriş çıkış yoktu. Kızım tofan koptu başımıza. Ahırlarda

saklanmaya çalıştık. Bize dediler "generalimizi öldürdünüz." Bize dediler "teröristisiniz." Bizim hiçbir şeyden haberimiz yoktu. Kadınlarımız çocuklarımızı aldılar bizden ayırıp götürdüler. Erkeklerimiz başka yere götürdüler. Yerlere uzattılar üzerimizde gezindiler. Sonra bir vali geldi. Konuşma yaptı. Dedi ki "teröristler Lice'yi yakmış. Bundan sonra teröre yardım etmeyin." Kimse sesini çıkaramadı. Silahla zorlayıp alkışlattılar. Sadece bir genç kız bağırdı dedi ki ; "sayın vali siz bizimle dalga mı geçiyorsunuz. Arkanıza bakın hadır Lice yanıyor. Sizin askerleriniz yaktı!" Sonra o kızın üzerine atladılar. Zayıf, küçük bir kızdı. Saçlarından sürükleyip götürdüler. Bu gözler ne gördü ne görmedi kızım? Ben gittim hakime, hakim kadındı. Dedim "evimi yaktılar!" dilekçe elimdeydi.

Dedi "amca senin evini kim yakmış?" dedim

"Bolu Komandoları yaktı!" Dedi

"Düzgün konuş! ne Bolu komandoları, teröristler gelip yaktı!" "Bak ben dedim Bolu komandoları yaktı. Ben gözümle gördüm!" Dilekçeyi elimden aldı attı! Kızım hangi birini anlatam Kejê? Biz vazgeçtik, Allah kabul etmesin! Onlarında evi yansın yıkılsın! Ben her namaz kıldığımda beddua ediyorum kızım! Allah hakkımızı koymasın!

Bizim elimizden beddua etmekten başka bişey gelmedi! Mahkemeye verdik. Taa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar gittik. Elimize üç beş kuruş verip bizi gönderdiler.

Bilmiyem zaten noldu?

Kimisi aldı onu da kimisi almadı. Ne bileyim kızım? Ben yaşlıyım...Yorgunum beni konuşturma!

Kaydı kapatıyorum. Konuştuğum herkeste görülmemiş bir acı, içe kapanma ve yılgınlık var! Yeniden o süreci onlara yaşatmak, belleklerini tazelemek, acılarını harekete geçirip, zaten bir türlü kabuk bağlamayan yaralarını yeniden kanatmak onlar kadar beni de yordu. Amed sokaklarında ağlayarak yürüyorum. Geceleri düzensiz ve çok az uyumaya başladım. Durduk yerde sebepsiz hıçkırarak ağlıyorum. Düşlerimde yanan köyler, kaçışan insanlar, askerler, polisler, yarı çıplak komandolar, ölen insan ve hayvan cesetleri görüyorum. Daha üçüncü gününde bütün dudaklarım patladı. Uçuk oldu. Damağım ince zar halinde dökülüyor. Daha fazlasını duymak istediğime emin değilim. Ama bu dosyayı bitirmem lazım! Hep beraber bellek tazelememiz lazım! Bizi özgür yarınlar taşıyacak tek şeyin pırl pırl bir bellek olduğunu düşünüyorum. Unutmamalıyız! Unutturmamalıyız! Boşluğa düştüğüm her an kendime fısıldıyorum "Onlar bizi belleksiz mi sanıyor?" Onlar bu zulmün unutulacağını, üzerinin kapanacağını mı sanıyor! Onlar bizi balık hafızalı bir halk mı sanıyor? Onun için mi yüz yıldır hep aynı yöntemleri üzerimizde kullanıyor? Bu sefer olmaz! Suya yazacağız, ağaca, toprağa, havaya, buluta, dergilere, gazetelere, internete nereyi bulursak oraya yazacağız! Duymayan kimse kalmamasın! Elimizden geldikçe hep beraber belleğimizi diri tutacağız! Gerçeğin bu senin Kejê! Bu senin ülkenin gerçeği, bu senin halkının gerçeği! Bu zorbanın gerçeği! Bu işgalcinin gerçeği! Teşhir en etkili silahtır! Canın yanıyor diye, tanıkların canı yanıyor diye bunca korkunç bir gerçeğin unutulmasına izin veremezsin! Hep beraber ağlayacağız.

Çığlık atacağız.

Bağıracağız,

Savaşacağız ta ki özgür ülkemize kavuşana kadar!

Ertesi gün Lice davasının avukatları ile görüşmeye karar veriyorum. Bir avukat dostumuzun tarafından avukatlardan birinden randevu alıyorum. Amacım AHİM meselesinin ne olduğunu , nasıl sonuçlandığını anlamak. Tamam TC Lice'ye tazminat ödedi ama bunun hukuksal boyutu nedir? Oldukça misafirperver ve olgun yaşlardaki avukatımız beni karşılıyor. Ve başlıyoruz olayın hukuksal boyutunu konuşmaya, dosyaları incelemeye....

Hocam öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?

Avukat Fethi Gümüş.
Diyarbakırlıyım.
1974'den beri Diyarbakır'da avukatlık yapıyorum.

Lice'de 22 Ekim 93'de ne oldu Hocam?

Özetle şu şekilde cereyan etmiştir;
Bizim zamanında canlı tanıklardan edindiğimiz bilgiler ve bilahare devlet tarafından tanzim edilen tutanaklardan biz olayın gerçek yüzünü anlamaya

çalıştık. Lice aslında devlet nazarında eskiden beri özellikle Şex Seid isyanından dolayı basit deyimiyle damgalanmış bir ilçemiz. Ve ilginç bir durumu ben size söylemek istiyorum; 1971’de Diyarbakır sıkıyönetim mahkemesinde DDKO ve İP üyeleri hakkında açılmış olan bir davada MİT’in takriben 105 sayfa civarında bir raporu konmuştu çok gizli damgasıyla dosyaya. O dönem ben öğrenciydim. Buradaki avukatlar haber gönderdiler İstanbul’dan geldik raporun fotokopisini çıkardık. O raporda Lice ile ilgili şöyle bir bölüm vardı “Bir Kürd hareketi halinde, ilk etapta havadan bombalanacak İlçe”.

Deyimi geçmişti ve altta da bir not vardı ‘

‘Lice’nin üst kısmındaki dağlarda hava boşluğu var, buna da dikkat edilmesi lazım!’ hiç unutmuyorum ilk etapta bombalanacak yer olarak rapor edilmişti! Ve aradan yıllar geçti 93 yılında Lice havadan değil karadan bombalandı!

Bahsettiğiniz hava boşluğu sebebiyle mi?

Büyük ihtimalle...Görgü tanıklarının beyanına göre ve bütün Lice’nin yerlisi olayın nasıl geliştiğini nasıl başladığını bilemiyor. Yani iş yerinde veya evinde birden bire top sesleri ve silah seslerinin geldiğini gören, saklanmaya çalışmış ama maalesef saklandığı yerler yakılmış yıkılmış. Genel olarak orta merkez ve askeriyein bulunduğu yere yakın olan yerler tamamen yakılıp, yıkılıp, taranmış.

İki mahalle çok ağır hasar almış sanırım?

Yani o iki mahalle hemen hemen tamamen yerle bir edilmişti. Yakılmıştı. Biri Kelvan, diğeri Yeşilburc.

Hemen onların arkasında askeri birlikler vardı. Şu anda da tamamen boş bir alan haline gelmiştir. Sonradan bazı vatandaşların anlattıklarına göre bir iki panzer operasyondan dönerken Lice’ye birkaç km uzaklıkta taranıyor. Ve bir şey olmuyor. O hırsla o panzerler içeri girmiş ve etrafı taramış. Şimdi bir yerden bir silah sesi gelince dağın etrafı tamamen yay şeklinde askeri birlikler Lice’nin etrafını sarmış vaziyette konuşlandırılmış. Sadece Lice/Diyarbakır yolunun kenarı açık. Diğer taraflar tamamen kapalı vaziyette ve tek bir insanın Lice’nin dışına çıkması mümkün değil. Ya da tek bir insanın girmesi. Kısaca çembere alınmış vaziyette. Tamamen mayınlanmış ve tel örgülere alınmış, sadece Diyarbakır/Kulp yolu açık zaten tek yol var oradan girip oradan çıkmak mümkün onun dışında örgüt üyelerinin girmesi mümkün değil, birilerinin girip çıkması yasak. Zaten şimdi elimizde belgeler var. Köylere yazı yazılmış.

“Giriş çıkışlar yasak!”

Yani buradan ve daha bir çok şeyden anlıyoruz ki Hocam, gayet planlı bir hazırlık yapılmış. Bahtiyar Aydın suikastını biliyorsunuz?

Zaten olaydan önce periyodik olarak bir çok yer boşaltılmış. Tabii çevre köyler ve mezarlar boşaltılmış.

Yani Hocam biz buna bir tür ön hazırlık diyebilir miyiz? Dosyaları incelerken böyle bir şey gördünüz mü?

Yani dosyalarda pek geçmiyor ama zamanla vatandaşların beyanlarından bunu açıkça anlıyorsunuz. Sonradan biz olaya el koyduktan sonra özellikle çevre köy ve mezarların bu olay olmadan önce güvenlik nedeniyle tamamen boşaltıldığına tanık olduk! Direnenlerin evleri de yakılıp-yıkılmış.

Peki, hukukçu gözüyle Aydın suikastı ve Lice’deki olayları birbirine bağlayabiliyor musunuz? Çünkü şu anda generalin suikast dosyası Ergenekon dosyası kapsamında incelenmeye alındı ve sanırım dava açıldı. Bu dosya incelendiğinde Lice’deki olayların perde arkası da açığa çıkar mı?

Şimdi askeriyein o dönemlerde yaptıkları malum tamamen kapalı. Bir vatandaşın, bir bürokratin yada siyasetçinin, müdahale etmesi, bilgi alması, gidip gelmesi olayı araştırmak amacıyla o zaten mümkün değildi. Dolayısıyla duyumlara dayanarak söylüyoruz olaya müdahale eden generalmiş, o

olayın olmaması açısından oradaymış o anda tek bir kurşunla vurulmuş. Vuranı da hemen vurmuşlar o anda!

Askeriyenin içinde vurulmuş değil mi general?

Tabi.

Ben üzerinde çalıştığım bir dosya olduğu için söylüyorum.

Sanki generallin vurulması ile Lice'nin yakılması da gerekçelendirilmiş ve meşrulaştırılmış.

Ben öyle demiyorum. İki ihtimal var birincisi; dediğiniz gibi bu bahane edilerek yapılmış olabilir. Biri bu. İkincisi; Lice yakılmaya başlandığı anda General karşı çıkmış! Ve hemen öldürmüşler orda. Dışarı çıkmış, bağırıp çağırmış, müdahale etmiş, bunu sonradan bazı askerlerden vatandaşlar duymuşlar ve o anda hemen infaz etmişler. Onu infaz edeni de infaz etmişler.

Duyumlara göre söylüyorum. Ve tutanağı ise söyle tutuyorlar; sonradan ben başka bir dosyada kod ismini vererek bir tanesi yer gösteriyor. Oradan ateş ederek öldürülmüş güya general. O bahsedilen yerden orası silah menzilin çok dışında olan bir yer. Uzun menzilli top olursa belki. Güya örgüt üyeleri oradan ateş ederek öldürmüşler ki bu mümkün değil.

Yani siz de bizzat içeriden vurularak öldürüldüğünü düşünüyorsunuz?

E yani görünen o! Bence içeride infaz edildi ve bir anda şehrin içine yayıldılar!

Belli bir iki tane çarşısı var Lice'nin panzerlerle giriyorlar, gören vatandaşlar anlatıyor "beyaz toz" atarak akabinde ateş ediyorlar ve her yeri yakıyorlar. Toplar ve mermi izleri. Biz sonradan fotoğraf çektik. Şu anda tümü tespitli. Top atışları ile yakılıp yıkılmış. Bu askeriye'nin yakınında olan iki mahalle tümünden ortadan kaldırılmış.

Şu an dümdüz vaziyette. Sonradan ben orada tespit yaptım. Fotoğraflarını çektirdim.

Hocam evet ya. Tüm tanıklar bu yanıcı beyaz tozdan bahsediyor. Öğrenebildiniz mi nedir?

Hayır.

Elinizde fotoğraflar var mı Hocam?

Valiliğe verdik! Delil olarak hepsi valilikte mevcut. Zaten fotoları çeken de devlet tarafından görevlendirilen memurlar. Komisyon. Zaten gittiğinizde o mahalleler dümdüz vaziyettedir. Sadece prefabriklerin su basmanları görünüyor. Büyük bir alandır.

Yani tamamen haritadan silinmiş!

Evet! Deyim yerindeyse aynen öyle.

Peki, hocam şöyle bir beyan var. Size yansıdı mı? Kadın ve çocukları ayırıp Demir çelik fabrikasına götürmüşler erkelerin taburda bekletildiği. Bir tür Yahudi soykırımındaki kamplarda olduğu gibi iki gurubun birbirinden ayrıldığı...

Benim dava dosyalarım da yok. Ama bu köylerde sürekli yapılan bir şey. Kadınlar erkekler birbirinden ayrılıp işkenceye tabi tutuluyorlardı. Kadınların gözü önünde söylenmeyecek hakaret ve yapılmayacak rencide edici hareketlerde bulunuluyordu. Bu sürekli dava konusu ve görgü tanıkları anlatıyor. Ama Lice merkezde bu yakma olayı sırasında benim aldığım dava dosyalarında yok!

Peki Hocam elinizde kadınlara yönelik Lice 93'e ait taciz ve tecavüze yönelik bir dosya var mı?

Bende yok. İHD'de olabilir.

Siz tanıklardan böyle bir şey duydunuz mu?

Ben duymadım. Gerçeği söylemek gerekirse duymadım. Benim daha çok yakılan yıkılan evler ve dükkanlar konusunda dosyalarım.

Peki, orası yakılıp yıkılırken insanlar nereye götürülüyordu Hocam?

İnsanlar sokaklara kaçıyorlardı.

Tamam da Hocam insanları sonradan toparlayıp belli bir alana götürüyorlar. Cenazeleri bile üç gün boyunca yerlerde kalıp kottuktan sonra kaldırılabilmiş.

E öyle tabi. Giriş çıkış yasak olduğu için biz sadece tanık beyanlarıyla hareket ediyoruz. O zaman muhalefet partisinin genel başkanı Deniz Baykal gitti ,üç dört kilometre kala Lice'ye geri çevirdiler. Yani biz oranın tanığı olamadık. Giremedik. Ama oradaki insanlar fırsat buldukça kaçmaya çalışmışlar. Hatta bir kısmını kaçarken yol kenarında yakalayıp infaz etmişlerdi. Bilahare buraya o dönem Başbakan Demirel geldi. Onun yardımcısı Erdal İnönü ile birlikte geldi ben o zaman Baro başkanıydım. Bazı bakanlar benimle görüşmesini söylemişlerdi. Ve o konuda yardımcı olmuşlardı. Ben de Diyarbakır'daki bütün kurumlar adına kendisiyle görüşüp kendilerine rapor vermiştim. Amailginç bir şey oldu Erdal İnönü ile görüşürken olayı izah ediyordum döndü bana dedi ki "Başkan o panzerlerin o tank topların Türk ordusuna ait olduğunu nerden biliyorsun?"

Babasından alışkanlıktır Hocam... Nasılsa Lozan, İstiklal mahkemeleri, Zilan, Dersim, yanlarına kaldı. Helbet bu da kalır diye düşünmüştür. Demediniz mi siz bizimle dalga mı geçiyorsunuz?

Evet aynı şekilde. Hiç Unutmam bana böyle bir cevap vermişti. Yani olayın tümünü onlara izah etmeme rağmen hiç kimsenin kılı kıpırdamadı. Sonradan Demirel Cumhurbaşkanı oldu. Tekrar görüşmem oldu bu konuda en ufak bir kıpırdamaları olmadı! Olmayınca AHİM'e müracaatta bulunduk!

Şimdi Hocam. Geldik en önemli bölüme. AHİM süreci ve sonucunu bize anlatır mısınız?

O dönemde sadece Lice yakılıp yıkılmadı. Bir çok köy, mezra, Hani, Kulp, Hazro, Lice kadar olmamakla birlikte epey yakıldı. Ben o dönemde baro başkanı olarak 47 avukatı topladım ve "yerinde tespit yapın" dedim. AHİM'e gönderelim ama bir çok yerde arkadaşlarımız engellerle karşılaştılar. Emniyet güçleri engel oldu yapamadık. Lice'yi kendime almıştım. Belediye başkanı vasıtası ile tespitler yaptırmaya çalıştım. Kendim bizzat görünmemek koşuluyla. Kendisi de cesaretle yaklaştı olaya. Bir çok vatandaşı teşvik ederek ve cesaretlendirerek mahkemeler vasıtası ile bayındırlık müdürlüğünün tespitinin dışında mahkemeler vasıtası ile zarar-zıyanı tespit ettiler. Çünkü bayındırlığın raporu eksikti ve tümünü yazmamıştı. Zaten ertesi sene bir kez daha askeriye bir iki mahallenin büyük kısmını tekrar yaktı yıktı. O konuda da raporlar bizde mevcut.18/07/1994'te Lice yeniden saldırıya uğrayıp yakıldı. O tespitidevlet yapmadı Belediye başkanı bizzat kendisi yaptırdı. Ve listeleri bizde mevcut!

Hocam Lice'yi kaç kere yaktılar?

Bildiğim kadarıyla büyük çapta iki kez. Biri 93 biri de 94. Bir üçüncü de nispeten az miktarda belli yerde cereyan etmiştir. Yani üç kez.

Peki Hocam AHİM ne karar verdi?

Biz AHİM'e taşıdık davaları belli bir süreçten sonra AHİM "dostane çözüm" önerdi.

Aman Tanrım! Neden?

AHİM bizden belge istedi. Yani "bunu kim yaptı?" "Nasıl yaptı, zarar ziyan" falan... Bizim o dönem o koşullarda delil bulmamız çok zordu, çünkü çalışmamız engelleniyordu. Yani Devletten malum belge ve bilgi almak çok zordu. Sadece vatandaşın beyanını alarak biz müracaatta bulunduk meslektaşımız Hasip Kaplan takip ediyordu. Benim az sayıda vardı. Daha doğrusu vekaletname alamadığım için dosyaların hepsi bende idi. Sonra Hasip Kaplan aldı. Büyük mahkemeye cesaret edemedi açıkçası ve ilk etapta dostane çözümle anlaştı.

Yani şimdi siz bize o sırada Hasip Bey'in uzlaşma taraftarı olması mı dostane çözüm kararı çıkmasına sebep oldu diyorsunuz?

Evet! Hatta beni aradı dedi ki; "sen de müvekkillerinle görüş biz dostane çözüme gidelim..." Ben dedim ki müvekkillerimle görüşme gereği bile duymuyorum. "Hatta bir tanesi şu anda yanımda ona dahi söylemeyeceğim" dedim. Öyle yani. İki üç müvekkilim de yanımdaydı.

İnanmıyorum Hocam ya. Böylesi önemli ve tüm Kürdistan'ın onurunu ilgilendiren bir davada nasıl bu kadar uzlaşmacı bir tutum sergilenir?

Şimdi meğer Hasip Bey imzalamış o tarihte. Benden de yetki almıştı daha önce kendisi sürekli gidip geldiği için AHİM'e bana yetki ver, kendi dosyalarıyla ilgili takip edeyim demişti. Ben de vermiştim. Hatta AHİM'le ilişkilerim bir senedir kesilmişti. Bana her hangi bir yazışma gelmiyor. Meğer imzalanmış, Hasip Bey yetki belgesini vermiş. Sonradan ben İHD'ye Osman Baydemir'in eşi Reyhan Hanım'a bir dilekçe verdim. Orada İngilizce bilenler vardı onu "İngilizceye çevirelim bi gönderelim." "Bana niçin yazı gelmiyor? Neden irtibatımız kesildi?" derken Hasip aradı dolayısıyla meğer imzalamış. Dış işleri bakanlığından bana yazı geldi ben avukat arkadaşını gönderdim. İmzalanmıştı ve o imza çerçevesinde artık yapılacak bir şey yoktu.

Hocam bu çok ciddi bir konu ya. Ben kamuoyunun takdirine bırakıyorum. Bunun Licelilere etkisi ne oldu?

Şimdi, Hasip 10 bin sterline anlaşmıştı. Kişi başı. Yani iş yeri midir? Ev midir? Ona bakmadan hiç detayına inmeden yani mahkeme detayına iniyor bu mahkeme bir mahkemeden önce dostane çözüm olunca karşılıklı sulhla o şekilde anlaşmış. Yani AHİM aracı oluyor iki tarafın önerilerini alıyor kendisi bir ortalamaya karar veriyor ve iki taraf kabul edince imzalanıyor üç ay içerisinde de paraları veriliyor. Ve sonradan öğrendim ki Hasip imzalamış. Tabi o arada epey tartışmalarımız oldu.

Haklı olarak Hocam. Böyle bir tufanın karşılığı bu mu olacaktı? Zavallı halkım!

Başvuruda bulunduğumuz zaman hiç açıkçası tazminatı düşünmemiştim. Hatta sonradan ben bu avukatları topladığım zaman bunun arasında para varmış, tazminat varmış hiç onu düşünmedik öle bir şeyde aklımıza gelmedi. Biz sadece dedik ki; bunları gönderelim Avrupa'nın büyük kurumu olan Türkiye'nin de sözleşmesine imza attığı bir kuruma, biz Türkiye'de Kürtlere neler yapılıyor gösterelim. Bu amaçla yaptık. Hatta 2001 yılında o talepler kabul edilip vatandaşa para gönderildikten sonra bu sefer vatandaş gelmeye başladı. Benim büromda böyle uzunca kuyruklar oluşmaya başladı. Ben Diyarbakır'da ki kurumları Baro, İHD, çağdaş hukukçular, herkese yalvarmaya başladım.

Bütün avukatlar zaman aşımına uğramış diyorlardı sadece ben hayır diyordum çünkü engelleme sürekli yapılmaktadır.

Devlet sürekli engelliyor bunu. Ekini ekemiyorsun... Köyüne gidemiyorsun böyle olunca zaman aşımı çalışmaz hukuken. Hatta iki gün burada seminer de yapıldı. Ben tek başıma kaldım açıkçası. En sonunda eğer zamanaşımını düşünüyorsanız bile hiç olmazsa bunları AHİM'e gönderin AHİM bunları

görsün. Çağdaş hukukçular yanaştı. Ben dosyaları onlara verdim. Gönderdik. Kendim de gönderdim. Binlerce dosya oldu AHİM’de. Tunceli, Malatya, Elazığ’daki avukatlar benden bilgi ve örnek istediler. Çevreden böyle gidince AHİM’deki hakim büyük ihtimalle hükümetle ilişkiye geçti. Bu kadar binlerce on binlerce dosyanın geldiğini AHİM karar verdiği takdirde büyük tazminatlara hükmedilecek, çünkü bizim dosyada çözümün dışında Lice merkezde İHD nin de gönderdiği altı-yedi dosya sonradan Hasib’in anlaştığı dosyaların üç dört katı bir sonuçla sonuçlandı. Dolayısıyla devlet bir çözüm üretmek zorunda kaldı ve yasayı çıkardı.

Yasa şu, devlet terörden dolayı halkının aldığı zararları karşılamak zorundadır!

AHİM’de tüm dosyaları iç hukuktan dolayı yolu açılmıştır diye red etti. Orda çözün dedi.

Ya Hocam nutkum tutuldu ya! Çok üzgünüm. Bir süreç ancak böyle bir mağduriyete rağmen ve başarısızlıkla sonuçlanabilir. Bu nasıl bir haldir?

Şimdi iç hukukta aslında kanunen iyi bir yol açıldı.

Nedir Hocam o iyi yol? Ben burada bir iyilik göremedim?

Devlet kimden gelirse gelsin, vatandaşına terörden dolayı o süre içinde verilen zararlardan tümünü ödeyeceksiniz! Manevi tazminat vereceksiniz.

Yani kimden gelirse gelsin sözü içinde şunu barındırıyor aslında. PKK ya da Devletten öyle mi?

Şimdi devletin risk nazaryası diye bir şey var. Kusursuz sorunlu. Yani devlet yapmamıştır! Ama devlet vatandaşı korumakla sorumludur!

Tanrım ya! Tam TC ye uygun bir ayak oyunu. İyilik bunun neresinde Hocam? Yani Lice’yi biz yakmadık! O zaman ben yaktım!

Dolayısıyla artık yapılacak çok şey de kalmamıştı. Kanunda çünkü kimden gelirse gelsin sözü oldukça yuvarlak ve ben mesulüm anlamındaydı. Fakat zarar tespitine gidildiğinde çok az bir miktar yani real miktarın çok ötesinde kendine göre bir ölçü koydu. Bir düşünün öldürülen faili meçhuller için 14 milyarla başladı. Yani kanunda bu belirtilmiş. Şimdi böyle olunca AHİM’de eğer yasaca belirli bir miktar ölçülmüşse ona karışmıyor. Dolayısıyla bizim yolumuz da kapandı! Yani vatandaş kısmen tatmin oldu açıkçası....

Ben ne diyeyim ki? Söyleyecek söz bulamıyorum artık! Nefesim sıkışıyor. Yani şimdi siz neyin neresindesiniz Lice davalarında Hocam?

Tazminatların büyük bir kısmı ödendi. Bir çok dava ve talepler red edildi. Biz onu idare mahkemesine dava açtık. İdare mahkemesi %99’unu yine red etti .Ben bendeki dosyaları Danıştay’a gönderdim şu anda Danıştay’dan gelen yine %99 red! Ve bu kez yeniden AHİM’e göndereceğiz.

Red gerekçesi ne Hocam?

Şimdi devlet diyor ki Lice yakılıp yıkıldığı zaman, onun tespitini ben bayındırlık kanalıyla yaptım. Bunların tartışmasız ben zararını karşılıyorum ve karşıladı.

Manevi tazminatlar ne olacak Hocam?

Manevi tazminatlara yasada yer verilmemiş! Şimdi bir de mahkemelerin yaptığı tespit var o sırada. Ben bunları da kabul ediyorum. Bir de Belediye’nin yaptığı rapor var. Bunu günlerce aylarca uğraşıp zoraki kabul ettirdim. Bir de Belediye’nin ikinci yangında yani 94 yılında yaptığı tespitleri ben sadece

bunları kabul ediyorum dedi ve bunların parasını verdi. Ama o arada başkavataandaşlar da müracaatta bulundu dediler ki biz tespit yaptırmadık yeni yaptıracağız. 2001 yılında yeniden başladı tespit yapmaya. Valilik ve mahkemeler yedi sekiz sene geçtikten sonra yapılan bu tespitleri kabul etmediler. Çünkü o tespitlerde mahkeme 93 yılında burası yıkılıp yıkılmış diye rapor vermedi.

Ah Hocam Ah! Bu nasıl bir adalet? Bu nasıl bir ayak oyunu ve nasıl bir mağduriyettir Allah aşkına? Neyse son durum nedir? Yeniden AHİM'e gidilebilir mi?

Şu anda başladık. Yeniden başladık sürece.

Bu sefer bari dikkatli olun da Hocam. Yazıktır bu halk. Böyle bir incinme ve mağduriyet başka yerde var? Hayırla uğurla sonuçlanır inşallah! Bişey daha sorup bitireceğim Hocam. Bu Ergenekon dosyası kapsamında Aydın'ın suikastının yargılanması sizin dosyalarınıza hukuksal anlamda bir fayda sağlar mı acep? Yani Ergenekon'un Lice'yi yaktığı ortaya çıktı diyelim bu size hukuksal anlamda faydalı olur mu?

Hayır ! Hiç hukuksal anlamda faydası olmaz ama siyasi açıdan tabi ki olayın aydınlanması ve nasıl meydana geldiği noktasında büyük faydası olacaktır.

Hocam devlet kabul etti mi Lice'yi yaktığını?

Hayır! Tüm bu davalara, süreçlere ve canlı tanık beyanlarına rağmen halen kabul etmiş değildir. Daha kötüsü hukuksal zeminde halen biz de ispatlayabilmiş değiliz. Vatandaş kamuoyuna çıkıp konuşsa. Sizin gibi arkadaşlar bu işin peşine düşse, yazılsa, yayınlansa söylense ve bir kamuoyu oluşsa bu konuda maalesef çok eksiklerimiz var!

Son olarak Hocam. Lice'de yaşananların en yakın tanıklarından birisiniz. Hukukçu değil de insan gözüyle, bir Kürd çocuğu olarak bu olay üzerinizde nasıl bir etki bıraktı?

İlk günden beri bu Lice olayı hepimizi çok derinden sarsmıştır. Olay sırasında Lice'yi göremedim ama sonradan gidip keşif yapıp, ölenlerin yakınlarını dinlediğimizde olup bitenleri dinlediğimizde, yani insan şoke oluyor. Çok etkiliyor insanı.

Sadece Lice de değildir. Şırnak, Kulp... Daha bir çok yer...Bunlar korkunç şeyler..
Tanımı yok!

Ben bunu Cumhurbaşkanı'na anlatırken Urfa milletvekili Cevheri hüngür hüngür ağladı. Bunu kendim gördüm. Demirel'in umurunda değildi. Hatta sinirlendi.

Peki Hocam. Yordum sizi teşekkür ederim..

Gereken belgeleri alıp çıkıyorum...Çıkıyorum kendimi dışarı atıyorum. Nefes almakta güçlük çekiyorum. Bizimkilerde çok güzel bir atasözü var tam çeviri olmamakla beraber "ben bu darbeden ölmem de bu dertten ölürüm!" diye. Lice davası bunun gibi bir şey. Hem yan, yıkıl, başına gelmeyen kalmasın hem de bu yüzyılda derdini anlatıp ispatlayama! Tanrım! Sanırım Kürdçe bilmiyorsun? Ya da bize kulağın kapalı! Seni sana şikayet ediyorum! Bu kadar adaletsizliğe karşı neden bu kadar suskunsun? Ne yaptı ki bu halk sana? Seni çağırmaktan ve sana havale etmekten başka? Yoksa burada mı hata ettiler? Seni değil de birbirlerini mi çağırmalıydılar? Sana değil de birbirlerine mi gitmeliydiler? Yol, iz, büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen bir halk, başlarına gelen görülmemiş zulüm ve işte yukarıda hukukun ve adaletin geldiği nokta!

Lice'yi ben yaktım!

Lice'yi ben yaktım!

Lice'yi ben yaktım!

Lice'yi biz yaktık!..

Tanık Aydın Yaş 29

Aydın 22 Ekim 93'te Lice yanarken neredeydin?

Olay sırasında okuldaydım. İlkokul üç teydik. Andımızı okuyorduk. Biz andımızı okurken her zamanki

gibi top atışları yapıyordu. Atışlar her zaman yapıldığı için umursamadık. Alışmıştık.

Top atışlarının altında "varlığımı Türk varlığına armağan olsun" he mi Aydın?

He abla!

Ama bu sefer top sesleri yakınlaşmaya başladı. Hani rutininin biraz dışına çıktı. Biz içeri girdiğimizde "hayat bilgisi" dersi vardı. Hocamız Hayat Bilgisi dersine başlarken bir kurşun gelip pencereden içeri girdi ve Hocanın kafasının üzerindeki tahtaya saplandı. Orda Hocamız bağırarak "eğilin!" dedi. Mahşer günü gibiydi abla. Top sesleri, kurşun sesleri, biz sıraların altına girdik. Ağlamaya başladık hepimiz. Kız öğrenciler çığlıklar atıyordu bayılanlar vardı. Hepimizi hocalarımız okulun ana holüne topladılar." Bir şey olmayacak biz sizin yanınızdayız "diye bizi teskin etmeye çalışıyordu hocalarımız. Tabi hepimiz yüz üstü uzanmışız hole. Toplar atılıp, kurşunlar sıkılıyordu. Okulun tüm camları aşağı inmişti! 6 Eylül ilköğretim okulu üç katlı bir okuldu. Hocam bizi kalorifer dairesine indirirken yukarıda helikopter okulun çatısını taramaya başladı. Kasıtlı bir şekilde. Tabi orada bir hocamızı kaybettik. Merdiven başında isabet eden bir kurşunla.

Adını hatırlıyor musun Hocanın?

Hayır abla. Açıkçası seninle konuşmaya karar verene kadar ben hiç bir şeyi hatırlamak istemiyordum!

Erkek mi kadın mıydı Hocan?

Erkekti. Daha sonra ailelerin gelmesini bekliyorlardı çocukları vermek için.

Aileler gelebildi o kıyamette okula?

Geldiler abla. O kurşun ve ateş yağmurunun altında geldiler. Haliyle anne babada ciğer olduğu için kendilerini ölüme attılar. Babamız geldi okula orda ben ve küçük kardeşimi o da ilkokul bire gidiyordu, babama verdiler. Babam kurşunların altında benim elimden tutup, kardeşimi de sırtına alıp eğilerek koşmaya başladı. Üzerimizden bir sürü kurşun geçiyordu. Top atışları evlere doğru yapıyordu ve evler kağıt gibi tıpkı o filmlerdeki gibi parçalanıyordu. Daha sonra biz eve ulaştık. Tabi o sırada lise ve ortaokuldaki kardeşlerime ulaşamamıştık. Çünkü onların okulu uzaktı. Sağlar mı öldüler mi bilmiyorduk. Dışarısı cehenneme benziyordu.

Eve doğru giderken hiç yollarda ceset gördün mü?

Abla biz ara sokaklardan koşarak ve eğilerek eve ulaştık. Hiç bir şey görececek durumda değildik. Ama olaydan sanırım birkaç gün sonra ceset kokusundan nefes alınmıyordu Lice'de.

Söylediler. Şimdi oraya geçmeden Aydın; evdesiniz ve iki kardeşiniz kayıp, evde ne yapıyorsunuz? Annen ne yapıyor?

İki değil abla üç kardeşimiz kayıptı. Kelvan mahallesindeydik biz. Annem bizi mutfak taşının altına sokmuştu. O gece mutfak tezgahının altında hepimiz birlikte silah sesleri arasında bekledik. Tuvaletimiz geliyordu annem evin içerisinde yerde sürünerek bizi götürmek zorunda kalıyordu.Çünkü eve her an bir roketatar değebilirdi. Kurşunlardan korkmuyorduk artık. O gece mutfak tezgahının altında geçti. Sabah Hocaları kayıp kardeşlerimi getirdiler. Evimizin karşısında Kur'an kursu vardı. Bizim evler depremden sonra yapıldığı ve perefabrik olduğu için, "evdeki eşyaları Kur'an kursuna taşıyalım" dedik çünkü orası betonarmeydi. O arada askerler toplanmamız gerektiğini söylediler.

Askerler evinize mi geldi?

Evet evet, kapı kapı çalıp toplanın dediler. "Her şeyi bırakarak çıkın" dediler.

Orda bir tane rütbesini hatırlayamadığım komutan vardı, babama "ne yapıyorsunuz?" dedi... Babam da "eşyalarımızı taşıyoruz" diye cevap verdi. Orda babamla alay edercesine gülerек dedi ki; "ne

yapacaksın eşyayı, zaten biraz sonra hepinizi öldüreceğiz!” Babam durdu. Yanımızda bir yaşında bir yeğenimiz vardı, Komutan dedi ki; “ ben şimdi gidiyorum, döndüğüm de şu çocuğu bile burada görürsem kafasına sıkarım!” ve babam bundan sonra eşyaları da bıraktı. Kadın ve erkekleri okullara topladılar.

Aydın bak burası çok önemli. Seni üzüyorum ve zorluyorum biliyorum ama lütfen hafızanı zorla. Bütün Lice halkını bir yere mi topladılar? Yoksa kadınları ve erkekleri ayırdılar mı?

Tek bir yere değildi abla. Mesela bizim okul bizim mahalleye yakındı “Demir çelik ilkokulu” bizi kadın ve çocukları oraya topladılar. Erkekleri götürdüler. Ayırdılar. Orada topladılar. Biz o okulda tugayı görebiliyorduk.

Kadın ve çocukların başına asker diktiler mi Aydınım?

Evet abla.

Aydın çok zor bir soru soracağım. Özur dilerim ama bunu konuşmak zorundayız. Askerler kadınlara tacizde bunlundular mı?

(Susuyor...Terliyor. Başını yere eğip, yutkunuyor.)

Evet abla!

Hatta o zaman genç bir kız, asker ne yaptı tam hatırlamıyorum, askere bağırdı. Kızı Tugay’a götürdüler. Sonra askerler bizim yanımıza gelip “o kıza ne oldu biliyor musunuz? Sırayla tecavüz ettik” dediler.

Erkekler nerde bu arada Aydın?

Erkekleri Tugay’a götürdüler. Diz üstü çöktürüp ellerini enselerinden bağlatmışlardı. Öylece bekletiyorlardı. Gruplar halinde götürüyorlardı. Gelen tüm erkekleri topluyorlardı. Dövüyorlardı. Görüyorduk. Biz o esnada baba ve abilerimize bakıyorduk camdan. Bir an bile gözümüzü ayırmamaya çalışıyorduk. Çünkü bir daha görememe ihtimali vardı. Sonra onları ağız üstü yere uzattıklarını gördük. Üstlerine çıkıp tepiniyorlardı.

Aydın sizi oraya getirmeden önce evler de yağma oldu mu?

Abla düşünün benim bir yıllık evli abim vardı. Yengemin altınlarının hepsi gitti. Ayrıca Tugay’a getirdikleri adamların bile saatlerini, yüzüklerini söküyorlardı.

Aydın evleri yanarken gördün mü?

Evet abla?

Kim ateşe veriyordu?

Gözümle gördüm abla; askerler ateşe veriyordu. Elllerinde beyaz bir toz vardı. İlginç bir şey, onu evlere döküp ateşe veriyorlardı ama evler aynı kağıt gibi yanıyordu. Annem o zaman bize demişti ki “zaten her şeyimiz yanacak bari evden Kur’an-ı Kerimleri alalım, en azından öbür dünyada bizden bunun hesabı sorulmasın.” Biz boynumuza Kur’anları taktık. Demir Çeliğe o şekilde götürüldük.

Ya sonra Aydın?

Abla sonra bilmiyorum vali mi geliyor Tansu Çiller mi geliyor? Biri geliyor diye hepimizi bir alana topladılar. Orası polislerin ve askerlerin futbol oynadığı bir alandı. Bizi oraya topladıklarında etrafımız tanklarla çevrili, askerler başımızda silahla tabi. Hepimiz öleceğimizi düşünüyorduk. Herkes birbirine son bir kez bakıyormuş gibi bakıyordu. Sonra bir adam geldi. Konuşma yaptı. Vali miymiş neymiş.

Sonra bir genç kız ona bağırdı. Kızı saçından sürükleyerek götürdüler. Sonra da bizi dağıttılar. Sokaklardaydık. Tüm evler yanmıştı. Yiyecek hiçbir şey yoktu. Günlerce aç-susuz kaldık.

Sizi okula topladıklarında yiyecek ve içecek verdiler mi?

Hayır abla. Hiç bir şey vermediler. Biz günlerce öyle aç susuz kaldık. Sadece okulun çeşmesinden su içebiliyorduk onun dışında hiçbir şey yoktu.

Annelerin kucağında bebekler var mıydı?

Tabi tabi abla. Abla ben nasıl anlatayım ki. Yahudi kampı gibiydi işte. Nasıl anlatayım? (Aydın ağlıyor. Ben ağlıyorum. Yanımdaki arkadaşım ağlıyor)

Aydın şimdi bana o günkü çocuğun gözüyle söyle? Ne düşünüyordun olanlar hakkında. Çocuk kafandan neler geçiyordu? Kimdi sence o adamlar ve sizden ne istiyorlardı?

Orda şunu anladım ben Kürdüm!

Bunun için bana bu yapılıyor. Çünkü askerler küfür ederken söylüyorlardı. Ben o gün bu gündür zavallı askerler değil ama ölen rütbeliler için asla üzülemiyorum.

Öyle büyük nefret ve kin uyandırdılar ki bizde. Ne suçumuz vardı anlayamadık. Ne yapmıştık? Her insan gibi bizimde yaşamaya hakkımız vardı?

Bizi yakmadan önce bizimle beraber yaşıyorlardı. Dükkanlarımızdan alış veriş ediyor, bizimle sohbet ediyorlardı. Ne bileyim peynirini, yoğurdunu bizden alıyorlardı.

Ne yapmıştık onlara? Ne suçumuz vardı? Abla bizi öldürmeye çalıştılar!

Hepimiz öldüreceklerdi ne oldu da vazgeçtiler bilmiyorum. Her şeyimizi yakıp-yıktilar. Biz ekmek bulamayınca da askeriye den karne veriler olaydan sonra ekmek alabilmemiz için. Hiç unutmuyorum ben yalvarıyordum "abi bir kağıt daha ver bir ekmek daha alayım"

diye askere oda bana "siktir lan ne bitane daha. Dua et sana bunu veriyorum. Gidin açlıktan geberin!"

Abla ben onları affetmiyorum! Bizi memleketimizden, evimizden baskımızdan ettiler.

Olaydan sonra da bizden vazgeçemediler. Abimi tutukladılar. Abim namaz kılıyordu.

Onlardan namaz için izin istemiş "Hadi lan pis Ermeni! Sen Müslüman mısın ki namaz kılacaksın. Aç bakalım göster sünnetli misin ki?" demişler.

Namaza bile izin vermiyorlardı. Bize hiçbir çare bırakmadıkları için kaçtık memleketimizden!

Aydın senden bunları sana yeniden yaşattığım için özür dilerim! Allah Kürdçe bilmiyor! Artık kesin kararımı verdim! Teşekkür ederim.

Abla özür dileme. Bizim artık konuşmamız gerekiyordu. Bak abla sana çok önemli bir şey daha söyleyeceğim; benim akrabamı içerde diri diri yaktılar. Senden ricam onu da araştırman. Askerler kapıya dikiliyor ve halamın oğluna diyorlar ki "evi boşalt!" Diyor "babam ihtiyardır onu da bir çıkartayım" evi yakacaklar ya. "kaç yaşında?" diyorlar. Halamın oğlu "yetmişin üstünde " diyor. Gülerek " ya zaten bu gün yarın ölecek bırak kalsın" içinde deyip diri diri yaktılar. Benim halamın oğlu kendisi soyadı da "Kozat" söyleyeyim.

Aydın canım haberim var! Belge çantamda işte bak burada. Bir yıl sonra Lice'yi ikinci defa yaktıklarında olmuş.

Tutanak burada!

"16/07/1994 günü saat 14;30 sıralarında ilçemiz jandarma komando bölük komutanlığının batısında bulunan nizamiye giriş kapısında bulunan nöbetçi kulübelerine İlçemiz Kelvan mahallesi Lice lisesi istikametinden PKK terör örgüt elemanlarınca, uzun namlulu silahlar ve roketatarlarla saldırıda bulunulmuş, çıkan çatışma esnasında mermi ve roket kıvılcımından ateş alması sonucu, bazı evler yanmıştır.19/07/1994 günü ilçemiz Cumhuriyet başsavcılığına bir şahsın yanarak öldüğü bildirilmesi üzerine, ilçemiz Kelvan mahallesi bila sayılı yerde bulunan Zahit Kozat'a ait, evde yapılan

incelemede, aslen Diyarbakır ili, Lice ilçesi, Kelvan mahallesi nüfusuna kayıtlı, Mehmet ve Ayşe oğlu 1332 doğumlu Tahir Kozat'ın olay esnasında evde bulunduğu, çıkan çatışmanın paniğinden dolayı, evin bitişiğinde bulunan, hayvan damına girdiği ve çatının ateş alması neticesinde binanın yandığı ve şahsın yaşlı olması sebebi ile dışarı çıkamadığı çatının göçmesi neticesi ile altında kalarak yandığı tespit edilmiş olup, tanzim edilen iş bu tutanak, ileride yapılacak olan tahkikata esas olmak üzere tarafımızdan birlikteimza altına alındı. 19/07/1994 .

Hasan Yarbaşar (Başkomser.Em.Amiri Vekili) Cemalletin Karataş (Komiser)
Hasan Dönmez (Polis memuru) Bilgehan Salepçi (Polis memuru) Ali Turan
Özgedik (Polis memuru)

Kaydı kapatıyorum ve Aydın'la birbirimize sarılıyoruz. Bütün vücudu ter içinde. Bazen insan insan olduğundan dolayı utanıyor işte o an!

Tanık Hasan. Yaş:36

Hasan 93 Lice yangınında neredeydiniz ve kaç yaşındaydınız?

Lise öğrencisiydim.16-17 yaşındaydım.

Olay olduğu gün gündüz vakti yanılmıyorsa Cuma günüydü. Emin değilim.

Bağ zamanıydı. Millet bağ bozumuna gitmişti.

Silah sesleri gelmeye başladı. Biz derse girdik Fen dersinde Hoca geldi içeriye.

Biz her zaman silah seslerine alışkın olduğumuz için önemsememiştik. Ama bu sefer çok yakındaydı. Tedirgin olduk...

Önce sıraların altına girdik. Sonra bodruma indik. Bir roket geldi tam okulun kapısına değdi. Kelvan mahallesi komple ateş altında kaldı.

Helikopter sesi duydun mu?

Kobralar yukarıdan aynı Nisan yağmuru gibi bir buçuk gün mermi yağdırdı zaten! Havadaki kuşlar bile nasibini aldı onlardan!

Yanan evleri gördün mü?

Yakıyorlardı!

Kim yakıyordu?

Asker... Ama normal asker değildi.

Üzerlerinde askeri kıyafetler vardı .Her biri izbandut gibi. Kimilerinde düz yeşil, kimilerinde askeri kamuflaj elbise vardı.

Neyse. Biz o gün sabaha kadar okulda kaldık.

Sabah vakti biraz sakinleşince mahalle aralarından, evlerimize geçtik.

Giderken her yerin alev alev yandığını gördük. Lice'nin üzerini simsiyah duman bürümüştü. İşte duyduklarımız var sokağın başındaki demirci dükkanında iki kişinin ellerini arkadan bağlayıp, kafasına sıkmışlar, hatta dediler "bir hamile kadına tandırın başında roket i isabet etmiş orada ikiye ayrılmış cesedi." Bir de ilkokul öğretmeni sanırım Aydınlı mıymış neymiş, Türk. Lice'nin tam ortasında başından vurulup öldürülmüştü.

Peki, Hasan sonra?

Sonra biz eve geldik. O gece ahırda yattık. Ertesi sabah askerler geldi. Şöyle uzunca bir şey vardı ellerinde bir beyaz tozu evlerimize atıp yakıyorlardı. O neydi bilmiyorum ama bir anda bütün evi camları, kapıları, demirleri kül ediyordu. Bir tane komşumuz vardı. Köylerini yakmışlardı kısa süre önce onlarda gelip Lice'ye yerleşmişti. Onun evini yaktıklarında hiç unutmam kızının elini tutmuştu adam demişti ki, "köyde evimi yaktılar Lice'ye geldim. Şimdi evimi yaktılar nereye gideyim?" Ağlamıştı. Hepimiz ağlamıştık onunla. O günde öyle geçti ahırda. Aç susuz hayvanlar gibi koyun koyuna. Sonra anons yapıldı üçüncü gün. Topladılar bizi büyük bir alana. Biz ortada etrafta otomatik silahlı askerler millet ha bire toplanıyor üst mahallelerden falan ama ilginçtir hala da asker yakmaya devam ediyor. Vali konuşma yapacakmış. Vali de beyaz saçlı.Nafiz Kayalı'ydı adı. Hatta bir ara ben yıllar sonra valiliğe gittim gördüm. Orada, beyaz saçlı "aha bu" dedim gelip konuşma yaptı o gün. Neyse işte...

Ne dedi konuşmasında hatırlıyor musun?

İşte dedi ki, "eskiden Lice denince kaçakçılık akla geliyordu. Şu an Lice denince terör akla geliyor." İşte bizi suçladı. "Teröre yataklık yapıyorsunuz" dedi. Ve işte onlardan bahsetti.

Sanırım tam o sırada bir genç kız isyan ediyor. Bağırarak konuşmak istiyor öyle mi?

Evet ama bizim bulunduğumuz alan oraya uzaktı. Bir hareketlilik oldu sonra dediler işte bir kız Valiye bağırmış. Sürükleyip götürmüşler. Sonra neyse işte herkesi serbest bıraktılar. Eve döneceğiz ama ev yok. Çarşığı komple yakmışlar. Hiç unutmuyorum çarşıda bir zahireci vardı. Un, yağ, şeker satıyordu o zamanın parasıyla yanlış olmasam ya dediler 5 milyon ya da beş bin işte o dükkânı ful etmişti ha! Hah işte o dükkân nasıl yanardağ patlayıp lav kusuyorsa işte öyle patlayıp dışarıya lav akıyordu. Şeker, un, yağ hepsi öyle lav gibi çarşıdan aşağı inmişti. Ne bileyim ablacım işte. Kıyamet yeri ha! Sonra bir çok şey duyduk tabi... Talanlar halkı kandırıp "altın para verin evlerinizi yakmayalım" demişler halk vermiş yine de ateşe vermişler. Aradan üç dört gün geçti işte. Ne telefonlar çalışıyor, ne bir şey. Biz o cehennemin içinde öylece... (Hasanın anlından akan ter su yüzünden boynuna akıyor!)

Hasan cesetler ne oldu?

Valla üç ya da dördüncü gün valiliğin önünde traktörün römorkuna doldurmuşlardı.

Çünkü artık Lice ceset kokuyordu.

Çağrı yaptılar gelin cenazelerinizi götürün diye. Üç günden sonra yollar açıldı. İşte giden gitti kalan kaldı! Her şeyimizi kaybettik,oturduk işte! Allah koymasın!

Tanık Mehmet Yaş 56 O gün Lice'de ne oldu?

Güzel kızım Şex Said başkaldırısında ne olduysa aynısı oldu! O zaman büyüklerimiz bize anlattığında bize hikaye gibi geliyordu. Yaşadığımızda öğrendik ki gerçekmiş. Ve bu topraklarda Kürdün başına yağan ateş hiç biçim değiştirmeden devam etti! Lice devletin canı sıkıldıkça başına çöküp yaktığı bir yerdir! 22 Ekim 1993'te ben kamu kuruluşunda çalıştığım için yıllık iznimi almıştım. Bağ bozumuydu.

Biz de meşhur keyf sucuğu var.

Pestil ve cevizden yapılır. Biz bayanlarla beraber bahçede bunu yapıyorduk. Top sesleri gelmeye başladı. Benim hanım dedi; "Memed her zaman top dağlara atılıyordu. Sanki bu sefer aşağıya, Lice'ye atılıyor." Dedim "Hanım sen yanlışsın, top nasıl aşağı atılır?" yalnız bu arda şunu belirteyim, o günlerde mezralar ve köyler yakılıyordu zaten. Dolayısıyla oralarda evi yananlar Lice'ye yerleşmeye gelip olan biteni anlatıyorlardı. Ve biz zaten tedirgindik. Ama Lice ilçe olduğu için açıkçası böyle bir şeye cesaret edemeyeceklerini düşünüyorduk. Nerden bilebilirdik ki bu kadar gözleri dönmüş? Bu kadar bizden nefret etmişler. Bu kadar düşmanlaşmışlar? Neyse o gün meğer Bahtiyar Aydın vurulmuş. Onların deyimiyle teröristler dağlardan ateş açıp öldürmüşler. Halbuki komando taburu "u" şeklinde dağlardan oraya kurşun gelmez. Gerillalar aşağıdan gitse ancak 500-600 komandoyu öldürdükten sonra Bahtiyar'a ulaşabilir ki bu da mümkün değil. Söyledikleri yalana çocuklar bile inanmadı! Fakat basına yansımaları "gerillalar Lice'yi bastılar, Genaralı öldürdüler, bir asker ve bir uzman çavuşu daha öldürdüler." Uzman çavuş dedikleri koruması, asker dedikleri de onun şoförüdür. Muhtemel onları da orada hiçbir iz bırakmadan öldürdüler. Ve Cantürk binasının önünde duran polis minibüsünü kendileri tarayarak ve ateşe vererek şehre girdiler. Sözde gerillalar yapmış diye. Halbuki hiçbir tane ne polis ne asker yaralanmadı.

Hepsi düzmeceydi! Boş polis pikabını tarayarak kente girdiler işte!

Tabi Hanım o sırada ha bire "Memed toplar aşağı atılıyor!" diye feryat ediyor ben de ısrarla "hanım sakın ol yanlışsın var yine her zamanki gibi dağı taşı bombalıyorlardır!" diye ısrar ediyorum. Sonra bir baktım hakketten toplar aşağı atılıyor. Bunun üzerinden birkaç dakika geçmedi üç el silah sesi geldi, ondan sonra ortalık ana-baba gününe döndü! Üç helikopter havadan, her taraftan Lice'in her tarafı karakol ve askeriye'dir zaten her taraftan yağmur gibi kurşun yağmaya başladı! Yerde sürünerek içeri prefabrik evimize girdik. İlk işim okulu aramak oldu çünkü çocuklarım okuldaydı dedim; "aman Hocam çocukları bırakmayın!" Dedi "yok abe hepsini bodruma koyduk merak etme!"

Sonra Demir Çelik okulunu aradım. Oradan da müdür muaviniyle görüştüm. İki çocuğumda orada okuyordu. Dedim "Hocam 'Allah Rızası için çocukları bırakmayın! Lice ateş altında." Sonra çalıştığım daireyi aradım Dedim; "Lice yanıyor...Sesimizi duyurun! Hepimizi öldürecekler!" Sonrada telefonlar kesildi! Ben babayım! O an hiçbir şey düşünmeden tamamen çocuklarımı düşünerek okula koştum. Birinin elini tutum öbürünü sırtıma attım o kıyamette eve kadar bir şekilde getirdim. O sırada bir top barakaya değdi. Saç yuvarlandı. Kafamı eğmemle beraber sac ayağımın yanına düştü. Güzel kızım, tıpkı dolu gibi dört bir yandan ve gökten mermi yağıyordu! Kendimizi evin içine attığımızda bir roket atar eve isabet etti. Tıpkı filmlerdeki gibi saçlarımı sıyrarak geçti hissettim. Hala yeri bellidir. Karşıdan çıktı...Bütün gece böyle devam etti. Ahırda yattık. Sabah bu sefer dükkanları yağmalamaya başladılar. Önce yağmalayıp sonra ateşe veriyorlardı. Can market vardı. Benim akrabalarım o zamanın parasıyla 450 bin liralık eşya almıştı, beyaz eşya. O zaman büyük paraydı. Kalktı yukarıdan bir yerden dükkanına baktı. Gözüyle gördü dedi ki, dayı gel bak askerler makasla kepengi kestiler ve beyaz eşyaları yüklediler. Sonra da dükkanı ateşe verdiler... Önce içindekileri yağmaladılar sonra da yaktılar! Gece yağmaladılar...Gündüz ateşe verip insanları öldürdüler! Sabah erkenden kapıları çalıp herkesi dışarı çıkardılar. Erkekleri ayırdılar! Biz dedik "nasılsa bizi kurşuna dizecekler bari cenazelerimiz yan yana olsun." Yetişkin oğullarımla yan yana dizildik. Bayanları ve çocukları Demirçelik okuluna bizi de hiç sayısını unutmam tam 176 erkek komando taburuna götürdüler. Askerin top oynadığı boş alana bizi tek tek dizdiler. Yere yatırdılar bizi, yüz üstü. Sayıyı bilmemin nedeni de asker tam teçhizat sırtımızda yürüyüp sayıyordu! 1.2.3....176...Ve üzerimizde koşarak hopluyorlardı! Bazı yaşlılar vardı idrarını tutamıyorlardı söylediler asker "altına yap ulan it oğlu it! Gece olsun zaten ölünüz buradan çıkacak. Yanınıza birer keleş koyacağız hepinize terörist diyeceğiz!" diye özellikle onların üzerinde daha fazla hopluyordu! O arda başka kadınları götürürken Demirçelik'e benim bibim kızı bizi o halde gördü, bağırarak ağladı ağıt yaktı.... (Amca ağlamaya başlıyor. İki dakika eli yüzünde hıçkırıklara boğuluyor) Ellerimizdeki saatleri yüzükleri hepsini toplayıp ceplerine koydular. Bize en iyi kelimeleri "orospu çocuklarıydı!" Bu durum iki gün devam etti. Yaşlılara diyorlardı ki "kalkın tel örgüden çişinizi yapın." Çünkü Demirçelik'in camından bayanlar bakıyordu. Özellikle oradan yapmalarını istiyorlardı ve kendileri de çişlerini bayanlara karşı orada yapıyorlardı! O esnada birisi geldi. Komutandı belliydi. Rütbesi yoktu çünkü harp esnasında rütbeleri söküyorlar ya. Bize "kalkın oturun" dedi. İkinci gün ilk defa yüzüstü pozisyonundan kalkıp oturduk ve nefes alabildik! Bize dedi ki "siz burada cennettesiniz. Hele bir de binanın içini görün. Eğer onlardan kurtulan olursa, bir gün sorarsınız onlara ne yaptığımızı anlatırlar!" Bir yegenim şimdi Denizli'de, içerideydi. Sonradan gördük bir paket Samsun sigarasını üzerinde söndürmüşler! Demek ki hakkattan onlara nazaran biz cennetteymişiz! Saat dört oldu komutan gitti. Sonra siyasi polisler geldi. Hepimizi aradılar. Dedi ki (af edersin kızım ama her şeyi olduğu gibi anlatmak zorundayım. Biz baba-kızım aramızda ayıp olmasın kötü söz sahibindir!) "Orospu çocukları size sesleniyorum. Ananızı s.ikeyim. Belediye de çalışan orospu çocukları bu tarafa geçsin! Diğerleri öbür tarafa!" Hatta o polis Lice'de o kadar çok insan öldürmüştü ki hep diyordu "benim ölümüm olsa olsa Liceli orospu çocuklarının elinden olur!" hakkattan de Bursa'da geberttiler onu! Belediyecileri bizden ayırdıktan sonra saat 6 civarı bizi bıraktılar! Yolda giderken yegenim kaynakçı dükkanının önünde iki ceset görmüş. Birini oğlum Metin'e benzetmiş. Koşmuş yüzünü çevirmiş bakmış Metin değil. Daha sonra bana anlattı!

Kaç kişi öldürüldü Lice'de?

Devletin beyanına göre resmi 13 tane.

Yalnız o gün Cuma'ydı. Köylüler ve mezradakiler cumaları hem camiye hem alışverişe gelirdi. Lice çok kalabalık olurdu.

Sanırım özellikle o günü seçtiler. Ne bileyim kızım biz belki 30 tane gözümüzle gördük meydanda. Çoğu köyden geldiği için tanıımıyorduk. Bir de bunun civar mahalleler ve Lice'den kaçmaya çalışırken yolda öldürülenleri var!

Bırakıldıktan sonra gidecek yer yok tabi. Bir tane Kur'an kursu vardı. Biz belki on aile oraya yerleşmiştik. Bir teneke örgü peynir bulmuştuk ve orda öylece kaldık işte! Dünya bizden biz dünyadan habersiz. Kızım ben sana bişey söyleyeyim. Bizim Fermanımız çıkmıştı!

Karar vermişlerdi. Şans eseri yaşıyoruz.

Yaşadığımız vahşette yanımıza kar kaldı.

Sana en basit bir örnek vereyim. Bir öğretmen kendisi Türk. Çocukları arkasına alıp bağırarak meydan da ilerliyor ‘‘ateşi kesin! Ateş etmeyin ben Samsunluyum (tam bilmiyorum, Bursa mı Aydın mı Samsun mu? Bir yerliydi garip).Allah aşkına çocuklar var!..’’ Öğretmeni orada öldürdüler. O öğretmenin eşine daha sonra şehit madalyası verildiğini biliyor musunuz? Kızım ben artık duyduğum hiçbir şeye şaşımam! Düşün Atatürk’ün kurmuş olduğu partinin başkanı Deniz Baykal ve kendi parlamentolarının bakanları içeriye giremedi! Giremediği gibi kapıda bir Adanalı ‘‘fella Kado’’ dedikleri Lice halkının çok yakından tanıdığı psikopat uzman çavuştan bir sürü küfür yediğine oradakiler şahit! Daha neyi tartışıyoruz?!. Yaşlı bir adamı gözümün önünde kafasını yere vura vura öldürdüler. Ne diyeyim? Ne demeyeyim? Allah koymasın! Yeter yoruldu kızım! (Amca yine ağlıyor. Yıllardır içinde tuttuğu tüm zehir gözlerinden aşağı ip gibi süzülüyor! Ya Rab neredeydin?)

Tanık; Faika Anne Yaş 55 (Bu bölüm Kürdçeden çevrilmiştir!)
Faika Anne o gün Lice’de ne oldu?

Kızım biz çok işkence gördük. Çok! (Başlar başlamaz ağlamaya başlıyor. Feryatla ağıtlar söylüyor. Ağıtlarını bir gün size dinletmek isterim. Bütün hikaye orda var zaten. Bir bölümünde aynen şunu söylüyor ‘‘Türk askeri geldi. Evlerimizi yaktı, oğullarımızı öldürdü! Bizi sürdü! Allahım sen koyma Allah’ım!’’ (Dakikalarca söylüyor ve hep birlikte ağlıyoruz.) Silah sesleri duyduk ve birden kıyamet koptu. Çocuklarımızın hepsi küçüktü. Camlara somyanın

üzerindeki süngerleri yerleştirdim dedim kurşun gelmesin. Çocuklarıma sarıldım. Cehennemdi kızım.

Bütün gece yaktılar. Taradılar.

Hayatım boyunca başımıza geleni unutmuyacağım. Allah düşmanıma yaşatmasın! Çocuklarımı bastırdım göğsüme. Aç susuz üç gün boyunca ateşler altında kaldık! Yaşadıklarımız sözlere dökülmeyecek kadar ağır. Biz çok kuvvetli bir işkence gördük. Erkeklerimizi alıp götürdüler. Bizi de ayırıp çocuklarımızla beraber Demir Çelik okuluna götürdüler. Götürülürken bir kızımı ve bir oğlumu o kalabalıkta kaybettim. Ateş atıyorlardı evlerimize ve bizi sıraya koyup dövüyorlardı.

Haşa huzur burada bize yakışmaz o sözleri söylemek bize duyulmamış küfürler ediyorlardı. Hepimiz canımızın peşine düşmüştük.

Korkudan küçük kızımı ve oğlumu kaybettiğimi söyleyemiyordum. Biz ta başından beri bizi öldürmeye götürdüklerini düşünüyorduk. O yüzden o yolu da ölüme gideceğimizi düşünerek yürüyorduk. Sonumuz yoktu. Gelinim bayıldı. Ona doğru ilerledim asker gelip bana öyle küfürler etti ki.

Walla o kelimeler bize layık değildi kızım ama feleğin evi yıkılsın!(yeniden ağlıyor anne) Bize diyorlardı ki ‘‘size tecavüz edeceğiz’’.

Taciz etti bir asker. Ayağımı terliğime attım. Kendisine fırlattım ve kaçtım!

Sonra bir erkek terliği teki buldum. Günlerce ayağımda bir teki kadın bir teki erkek terliğiyle gezdim! Velhasıl bizi soktular Demirçelik’e. Başımıza o sapıkları dikip kapıyı da üzerimize kilitlediler. Aç susuz bebeklerimiz ağlıyordu. Bu sefer çıldırıp bize dipçiklerle vurarak ‘‘susturun şu piçleri, yoksa öldürürüz’’ diyorlardı. Çoğu anne bebeğini göğsüne bastırıp bayılana kadar sıkıyordu. İçerisi havasız sıcak. Karşı camdan erkeklerimiz görüyorduk askeriye bahçesinde. Yüz üstü yere yatmışlar üzerlerinde tepiniyorlardı.

Dipçiklerle vuruyorlardı. Bizi canları sıkıldıkça dövüyorlardı. Ha bire bizi namusumuzla tehdit ediyorlardı. Ben anneyim. Bu gördüğün kızım o zaman 15 yaşında çok güzel bir genç kızdı. En büyük korkum gözümün önünde onun tecavüze uğramasıydı.

Bağlarımızı, evimizi ateşe verip hepimize işkence yapmışlardı ama biz her şeyden vazgeçip namusumuzun peşine düşmüştük! Her an durup durup bizi tecavüzle tehdit ediyorlardı.

Geceyi orda o hayvani koşullarda geçirdik. Gündüz bizi erkeklerimizin yanına götürüp bir alanda topladılar vali gelmiş.

Konuşacakmış. Ben zaten Türkçe bilmem o yüzden ne konuştuğunu anlamadım. Zaten per

perişandık.

Orda bir kız Vali'ye karşı çıkmış doğru mu anne?

He kızım. Aha bu benim büyük kızın okul arkadaşıydı. O zaman 14-15 yaşında bir genç kızdı. İsyân etti. Köpekler gibi toplanıp başına sürükleyerek götürdüler. Benim yeğenlerimden biri onu sorguda görmüş. Yedi gün boyunca durmadan işkence yapmışlar çocuğa. Burada anlatılması zor şeyler işte!

Anne o kızı bulabilme şansım var mı?

Valla bilmiyorum kızım. Ben bi daha hiç görmedim. Kızım onlar İman, İslam ,Kur'an sahibi değillerdi. Onlar insan değillerdi!
Ne kadından anlıyorlardı, ne çocuktan, ne Allah'tan korkuyorlardı, ne insandan utanıyorlardı!
Onlar insan değildi kızım!
Onlar vahşiydi! Senin işin zor.
Allah sana kolaylık versin kızım. Çok kan döküldü, çok zulüm oldu. Sen bu işin içinden kolay kolay çıkamazsın. Kimse bu işin içinden kolay kolay çıkmaz! Bu bir tufandı ve yanlarına kaldı! Acısı bize kaldı! Kimse onlarla başa çıkamadı Allah çıksın! Hala her namaz kıldığımnda onlara beddua ediyorum! Nerdeyse 20 yıl geçti bu olayın üzerinden.
20 yıldır biz çocukların babasıyla bu konuyu hiç konuşmadık! Bir gün bile. Sen gelmek için haber gönderdiğinde bütün gece uyumadık ikimizde. Her şeyi yeniden yaşadık!
Onlar dünyada görülmemiş vahşeti, zulmü bizim üzerimizde uyguladı, biz yerlerine utandık! Anne ne gördü ne görmedi güzel kızım. İnsan yağdır! Yanınca yağ gibi eriyor.
(Ağlıyor anne! Feryat ederek, ağıt yakarak ağlıyor! Ağlıyoruz hepimiz. Bu insanüstü acıya teslim olmaktan başka elden ne gelir...)

Anne hiç düşündün mü bu vahşiler sizden ne istedi? Neden bunu yaptılar size?

Biz Kürd idik kızım. Biz onların dediği yola gelmedik! Zorlarına gitti. Baktılar varlığımızdan dilimizden vazgeçmeyeceğiz başımıza bunu getirdiler.

Sana deseler ki her şeyi unut. Gel kardeş olup beraber yaşayalım kabul eder misin anne?

Demezler kızım demezler! Biz onların ne olduklarını gördük. Her şeye rağmen biz kabul ederiz kardeş oluruz onlar biz biz olduğumuz sürece bizimle kardeş olmazlar!

Sana bunu yapanlardan birini yolda görsen ve tanısan ne yaparsın?

Hiçbir şey kızım. Ne yapabilirim? Az değildi! Az bir zulüm değildi! Sadece Allah'ın huzurunda ölene kadar hakkımı helal etmem!

Eve girerken antrede büyük bir tablo asılıydı... O benim için Lice'de yaşananların analarımızın üzerinde bıraktığı etkiyi en iyi anlatan şeydi. Zaten ressamılar öyledir, sizin sayfalar dolusu yazıp anlatmakta yetersiz kaldığınız durumu birkaç fırça darbesiyle öyle muhteşem özetler ki, nutkunuz tutulur.

Nerden buldun o tabloyu anne?

Anası ölsün. Oğlum çizdi! Şimdi öğretmen. Ben de o tabloya her baktığımda içim yanar!

Anne ağlıyor. Boynuna sarılıyorum.

Gözyaşlarını öpüyorum. Yaşlarımız birbirine karışıyor. Acılarımız birbirine! Umudumuz birbirine...

Evden çıkarken tabloyu düşünüyorum. İhtiyar bir Kürd annesi. Bir duvarın dibine çökmüş. Esmer elleriyle yüzünü kapatmış.

Sanki insanlığın düşüşünü ve utancını görmek istemiyor!

Tanık Dilek Yaş;34

Olaylar olduğunda kaç yaşındaydın Dilek?

15

Şu an üniversite mezunu, pırıl pırıl bir Veteriner Hekimsin. Dilekçim, olay gününe ait neler anlatabilirsin?

Okuldaydım. Helikopter sesleri, tank top seslerine karıştı. Okuldan eve bizi babam kurşun yağmuru

altında getirdi. Evleri beton olan komşulara sığındık. Sonra kenti ateşe verdiler. Bir gün sonrada gelip kapı kapı bizi toparlayıp DemirÇeliğe götürdüler.

Bir genç kız olarak ne hissettin? O güne dönersen eğer en baskın korkun neydi?

Ölüm korkusuydu! Sonrada tecavüz korkusu çünkü sürekli bu yönde tehdit edilip hakarete uğruyorduk! Ben o keşme keşte dokuz aylık yeğenim kucağımda kayboldum. Sokakta yürürken iki taraf askerlerle doluydu ve her yer alev alev yanıyordu. Silahlarını halka doğrultmuşlardı. Öyle bir çaresizlik ki anlatamam. Tek başıma küçücük bir çocuk kucağımda. Bana silahlarını doğrultmuşlar! İnsan çok korkunca robot gibi oluyor. Boş gözlerle olanı biteni izliyordum. Aklımda hep tek bir soru vardı "neden?"

Neden biz?" Evleri ateşe verdiklerinde tüpler patlıyordu. Yer gök silah, top, helikopter ve tüp patlama sesi. Kabus gibiydi. Savaşı görmeden ne olduğunu kimse bilemez. Anlatmak ayrı şey yaşamak ayrı!

Demir çelik'te ne kadar kaldınız?

Kejê Hanım bana zaman konusunda bir şey sormayın. Çünkü yıllardır düşünürüm ama o anı ait zamanı tanımlayamam! Durmuştu! Bilmiyorum ama çok kaldık.

Size yemek su herhangi bir şey verdiler mi?

Hayır! Aç susuz bekletildik. Bebeklerle beraber. Verseler de nasıl yiyecektik ki. Boğazımızdan mı geçerdi? Orda kimsenin ben açlık ya da susuzluk duygusu hissettiğini sanmıyorum!

Orda cinsel kimliğinize yönelik saldırı oldu mu?

Tabi ki. Zaten ettikleri küfürler bile başlı başına bir saldırıydı. Canları sıkıldıkça tecavüzle tehdit ediyorlardı.

Her hangi birine tecavüz oldu mu?

Söylediler, duyuyorduk ama gözümle görmedim!

En çok seni sarsan ve unutamadığın olay neydi?

Bütün erkeklerin ve babamın ellerini başlarının üstüne koydurtup tek sıra halinde alaya götürülmesi! O görüntüyü tek bir gün bile unutmadım. Ben babamı çok severim. (Ağlıyor, babamı düşünüyorum. Ağlıyorum!)

Ne kaldı sana bu olaylardan geriye?

Kin ve nefret!

Kendini güçlü mü güçsüz mü hissediyorsun?

O anda güçsüz. Çünkü karşındaki silahlı.

Ve senin elinde insanlığından başka hiçbir şey yok! Çok ağır sözler hakaretler ediyorlardı. Kafamızı kaldırıp bakmaya bile cesaret edemiyorduk. Biz bişey dersek, ailemizi gözümüzün önünde öldürürler korkusu vardı. Ve daha başka korkular.. Ama sonraki yıllarda bu travma ve acı beni inanılmaz güçlü kıldı!

Hayatta hiçbir sorun beni sarsamaz artık.

Tüm sorunlar gözümde küçücük kaldı.

Hiç kimse bunlara siz bize ne yapıyorsunuz neden yapıyorsunuz bunu diye sormadı mı?

Kimse hiçbir şey diyemezdi. Yahudi toplama kamplarını andırıyordu. Hepimiz teslim olmuştuk zaten. Kendimizi kadere bırakmıştık ve kesinlikle öleceğimizi düşünüyorduk çünkü ölüm sıradan bir şey haline dönüşmüştü.

Dilek bir gün o yaşadıklarınla ilgili ne görmek istersin? Ne olsun istersin?

Ben Lice'de yaşananların deşifre edildiği bir film ya da belgesel görmek isterim! Hatta böyle bir belgesel olursa tanıklık yapmak isterim. Ama film olursa örneğin ben o senaryoda oynamak istemem. Çünkü zaten bir kere en acı haliyle oynadım!

Bu olayla ilgili sende kalan en net duygu ne Dilekcin?

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne asla güvenmemek!

Bir gün çocuğun olduğunda Lice olaylarını ona anlatacak mısın?

Sizce anlatılır mı?

Ben çocuğumun geçmişte halkının başına gelenleri bilerek büyümesini ve saflarını ona göre belirleyip reflekslerini ona göre geliştirmesini isterim.

Bunu düşüneneğim. Hem o travmayı ona yaşatmak istemem hem de bilmesini isterim!

Umarım çocuğun duyduğunda vatanımız özgür olur ve biz bu insanlık ayıplarını her alanda teşhir ediyor oluruz!

İnşallah! Bunca acıya karşılık ben bunu çok isterim! Belki o zaman çektiğimize değdiğine inanırım.

Tanık Mustafa Yaş 27 Mustafa neler oldu o gün?

İlkokul öğrencisiydim ben ikinci sınıfa gidiyordum. Sabah asker ve polis çocuklarını gelip tek tek aldılar okuldan. Okulun görevlisi Liceliydi. Huylandı. Öğretmenlerin yanına gelip "neden bütün asker ve polisler çocuklarını aldı? Demek ki bir şeyler olacak çocukları çıkarın buradan" dedi. Öğretmenler dedi ki "Hayır! Hepsinin mazereti var. Aileleri bildirdi." Adam ısrar edince öğretmenler ona "sorumluluğu alıyorsan çıkar öğrencileri" dedi. Adam dedi ki "ben alıyorum!" bizi topladı tam çıkarken taranmaya başladık! Okulu da bizi de! Biz kaçarken tarıyorlardı. Mahalle aralarına kaçmaya başladık. Bir ahıra sığındık. 200 kişi bir ahırdıydık. Bir süre sonra havasızlıktan nefes alamamaya başladık!

Boğuluyorduk. Bazı öğrenciler bayılmaya başladı.

Artık yapacak bir şey kalmamıştı.

Bizi bıraktı amca dışarıya. İlk nefesimi hayatım boyunca unutamam! Öyle keskin öyle güzeldi ki...

İçime havayı çektiğimde ciğerlerim yanmıştı. Ben koşmaya başladım. Gökyüzünden mermi yağıyordu.

Bir asker yaşlı bir adama ateş etti. Gözümle gördüm. Asker ahırın kapısını açmasını istiyordu.

Yaşlı amca da "anahtar yok" diyordu.

Önce amcaya ateş etti. Sonrada ahırın kapısındaki kilide. Ağlayarak koşuyorduk bir arkadaşım. Bir yaşlı kadın ben ve arkadaşımın kolunu tutup çekti içeriye.

Bizi ahıra ineklerin arasına sakladı. Bir gece orada yattık. Üç ineğin ortasında ben ve arkadaşım uyuduk. Hatta yaşlı kadın kapının önüne gitmişti. Sırf bize kurşun gelmesin diye kapının önüne yatmıştı. Silah sesleri yaklaştıkça gelip bize sarılıp bize siper oluyordu ahırda. Silah sesleri biraz kesilince beni serbest bıraktı. Hatta arkadaşımın nenesi gelip bizi aldı. Bizi kendi evine götürdü.

Biraz orda kaldım. Oradan bana dediler ki "sen tek başına git eve. Çocuksun sana karışmazlar. Biz gelirse tehlikeli olur." Eve doğru koşarken ev yolunda karşıma aniden bir panzer çıktı. Ben hemen saklandım odunların arasına iki büklüm. Nasıl kokmuşum...Ağlıyorum. Asker geldi yaklaştı. İğrenç iğrenç sırtarak bana baktı. Güldü. Silahı üzerime çevirdi. Sonrada arkasını dönüp gitti. Koşmaya başladım! Bağırıyordum "annnnneeeeeee! Annneeeeeee! Anneeeee!" Annem kapıyı açtı. Boynuna sarıldım ve avazım çıktığı kadar bağırıp ağladım!

Annen seni görünce ne yaptı?

Ağladı, annem de ne yapsın? Zaten bitkin ve perişan görünüyordu. Ben ne annemi ne de abimi hiç öyle görmemiştim.

Abim çok korkmuştu. Evin yanındaki ahıra yerleşmişlerdi. O iki günü onlar orda geçirmişti. Ben de orda kaldım. Zaten üçüncü gün kapı kapı gelip bizi toplamaya başladılar. Bizi büyük bir alana götürdüler.

Ben babamı gördüm orda. Babamı gördüğümde çok mutlu olmuştum. Askerler etraflarını sarmıştı. Babam bizi görünce ayağı kalktı onu görebilelim diye. Koştum babamın dizine sarıldım. Ağlayarak "bavo me j'wêr bibel!"(baba bizi buradan götür!" diye bağırarak ağlıyordum.

Babam başımı okşadı. "Tamam" dedi.

Beni yatıştırdı. Zaten ertesi günde kaçtık oradan!

Mustafa Canım ne hissediyorsun hatırladığında...

Abla her düşündüğümde boğulurum!

İçimi tuhaf bir korku sarar. Tüylerim diken diken olur. Ben sadece size şunu söyleyeyim biz öyle bir vahşet gördük ki benim yaşımda o zaman el verseydi şu an burada olmazdım! Artık adına öfke mi dersiniz, intikam duygusu mu dersiniz ne dersiniz?

Askere gittin mi?

Yok daha gitmedim.

Gitmeyi düşünüyor musun?

Gitmemek için elimden geleni yapıyorum.

Üniversite okudun mu?

Okudum.

Lice'yi bir daha ne zaman gördün?

Bir yıl sonra. Yanan evlerden kalan enkazlardan bakır toplayıp satıyorduk çocuklarla. Demek ki hayat böyle bişey.

Hiç unutamadığın bişey var mı?

Evet Vali konuştuğunda kızın biri isyan etmişti. O kızın saçlarından tutulup, götürülmesini hiç unutmadım. Yıllarca düşündüm o kız ne oldu diye.

Tanık Mualla Yaş 49

Ablacım 93 Lice olaylarında neredesiniz ve kaç yaşıdaydınız?

29 yaşıdaydım ve Lice'deydim.14 yıllık evli ve en büyüğü 13 en küçüğü 8 dört çocuk annesiydim.

En büyüğüm okumuyordu yanımda evdeydi. Geri kalan tüm çocuklarım okuldaydı. Şu anda doktor olan oğlumda Diyarbakır'da amcasıgildeydi.

Ablacım o gün ne oldu?

Sanırım bir çok kişi sana anlatmıştır.

İşte herkesin anlattığı gibi aniden silah sesleri ve kıyamet koptu. Evde oturuyorduk.

Zaten bir aya yakındır köyleri boşalttıklarını ve yaktıklarını duyuyorduk. Ben eşime diyordum "Lice'yi de yakabilirler!" Gittikçe çember daralıyor biz de risk altındayız " felan. O diyordu ki "çocuk oynucağı mı. Koca ilçe buraya dokunamazlar. " Sabah içimde müthiş bir sıkıntıyla uyandım. Eşime dedim " gitme daireye" .O da kızdı bana. Dedi "yeter senin bu evhamların!" Sonra da gitti. Lice'nin aşağı kısımlarından derinden silah sesleri duymaya başladık. Sonra bir anda silah sesleri yaklaştı ve birden Lice ateş topuna döndü. Helikopterlerle, panzerlerle, Askerlerin sağa sola silah sıkmasıyla bir anda oldu her şey. Resmen yanıyor her taraf... İki çocuğum okulda, babaları dairede, benle büyük oğlum evde.

Aklıma gelen tek şey, çocuğumu alıp bahçedeki beton duvarın altına oturmak oldu.

En azından daha sağlam olabileceğini düşündüm.

Bir baktım boş kovanlar önümüze düşmeye başladı. Havadan resmen yağıyor. Baktım olacak gibi değil. Bizim bir komşumuzun sığınağı vardı evinin altında.

Duvarları atlaya atlaya barakaları geçtik, sığınağa ulaştık. 6 metrekare gibi bir yerde otuz kişi. Böyle tikiş tikiş, yapış yapış otururduk bütün gün. Baktık akşam oldu. Silahlar durmuyor. Aç susuzuz. Yirmiye yakın çocuk.

O arada öbür çocuklarınız yanınızda yok. Ne düşünüyordunuz? Çocuklarınızın nerde olduğunu düşünüyordunuz?

"Yok" dedim "artık! Onlar yaşamıyor!

"Biz diyorduk ki, "sadece bu sığınaktakiler canlı. Herkes öldü. Mümkünü yok bu ateşin altında canlı barınamaz" diye düşünüyorduk. Eğer kurtulabilirsek ben ve oğlum bir de Diyarbakır'daki oğlum tek başımıza kaldık diye düşünüyordum. Akşam oldu. Çocuklar ağlıyor durmuyorlar. Su istiyorlar, ekmek istiyorlar. Baktık olacak gibi değil benden yaşça büyük bir ablamız vardı dedim "abla kalk gidelim yan komşumuzun betondan yapılan bir ahırları vardı. Evde de ev sahipleri yok". Dedim "hadi gidip oranın kapısını kiralım. Oraya bişeyler serelim bu çocukların duracağı yok havasızlıktan boğulacaklar. Silahlar durmuyor.

"Kapısını kırdık ahırın. Boş bir ahırdı. Evden sürünerek halılarımı getirdim yatak döşek getirdim.

Duvarlardan atlayarak getiriyoruz. Düşün ben o zaman yaklaşık elli kilo falandım. Kırk kilo döşeği can havliyle duvarın üzerinden kaldırıp komşuma verdim. O kadar korkmuşuz.

Hava karardı. Evlatlarım hala yok. Hava karardı diyoruz da akşam basar basmaz çarşığı ateşe verdiler. Mermi ışıkları. Lice yanıyor. Bütün evler yanıyor. Otuz kişi o ahıra yerleştik. Baktım çocuklar aç olmuyor.

Ağlıyorlar. Ben barakamızın bahçesine biber domates falan ekmişim. Tandır ekmeği pişirmişim evdeydi. Gittim o kıyamette onları getirip verdim duvarın üstünden.

Eteğime o karanlıkla bostandan ne bulduysam, domates, patlıcan, biber, elimiz gezdiriyorum işte ne bulursam toplayıp toplayıp eteğime doldurdum. Duvarı atlayıp çocukların önüne verdim. Dedim yesinler bari bu gece yatsınlar sabaha kadar. Sonra gidip su getirdim. Ben ha bire uğraşıyorum, gidip geliyorum. Benden başkada kimse çıkamıyor korkudan. Suya giderken bir baktım derinden derinden bir inilti bir ses geliyor.

"İmdaaaat! İmdaaaat! İmdaaaat! "

Ama takatsiz kalmış artık. Öyle bir ses, ağlama feryat ki insanın içini parçalıyor.

Ben çok korkak bir kadın değilim. Gittim sese doğru. Başımı uzattım ki ne göreyim bir bayan oturmuş tam çarşıya giden yolun üzerinde feryat ediyor.

"Beni bırakın kocamın cesedini alayım!"

Kocasını öğretmenmiş. Okul çıkışı kocasını vurmuşlar.

Yeni taşınmışlardı. Hiç gelip gitmemiştik birbirimize. Bitişliğim bir de yan yana oturuyoruz. Baktım o öğretmen hanım.

Bizim duvardan atladım gittim yanına.

" Hoca hanım! Hoca Hanım" diye selendim, baktım döndü arkasına şuursuzca yüzme baktı dedi "efendim" 'dedim; "Hoca hanım sen kimi çağırıyorsun? Kimden yardım bekliyorsun? Onu vurdular sana mı acıyacaklar. Şu kucağındaki kız çocuğuna acı. Sizi de vururlar! Hadi gel benimle." Ben

biliyorum tabi kocasının öldüğünü söylemişlerdi. Kadın feryat etmeye başladı; "Hayır, köpekler benim kocamı orada yiyecek! Yerde cesedi yatıyor! Bıraksınlar alalım!" "Hoca Hanım gel" diyorum. Dinletemiyorum.

İlginçtir o sesini kesiyor silahlar duruyor. O "imdaaaaaatttt!" Diye feryat edince tekrar silahlar patlıyordu. Baktım olmuyor ben de yanına gittim. O ateş hattında yolun başına çıktım. Kadını aldım çeke çeke zorla yanımıza getirdim. Kocası evin bir oğlu. Türk.. Diyordu ki "tayinimiz buraya çıktığında ailesi diyordu ki; 'oğlumuzu götürüyorsun Kürdlerin içine, bunlar benim oğlumu öldürecekler!' Bakın onu kendi devleti öldürdü."

Feryat ediyordu "bu onlara kalmayacak! Avrupa 'da bile duyuracağım. Her yerde anlatacağım diyeceğim ki "benim kocamı Kürdler değil, kendi devleti öldürdü!"

Tabi kadın şokta. "Tamam" diyoruz, sakinleştiriyoruz imkanı yok durmuyor.

Sabaha kadar feryat etti. Biz kendi acımızı unuttuk onun acısına daldık! Sabahı zar zor ettik. Hava aydınlanır aydınlanmaz bu tutturdu "hadi gidelim kocamın cesedine bakalım.

Bakalım bütün mü yoksa hayvanlar yedi mi?"

Dedim "bişeycik olmaz Hoca Hanım. Yok! durmadı bu. Baktım olmuyor onu aldık gittik birkaç kadın. Yoldayken birden kendime geldim dedim, "o kocasının yanına gidiyor peki benim kocam nerde?" Koruma dürtüsüyle kendi derdimi unutmuşum. Baktım kalabalık bir kadın gurubuyuz. Herkes ona yardım ediyor.

Öyle bir anda silkelendim dedim "ya benim kocam? Çocuklarım?" Biliyor musun Kejê o çok ilginç bir duyguuydu. Kadın orda yabancıydı. Bizim memleketimizdi orası. Tanıdıklarımız vardı. Akrabalarımız vardı. O yalnız ve yabancıydı. Onu koruyacağız diye kendi derdimizi unutmuştuk. Kocası sanırım Samsunluydu.

Tam cesedine yaklaştık. Adam yerde yatıyordu.

Kadın feryatla üzerine kapandı!

Kadınlar kadının üzerine üşüşüp cesetten ayırmaya çalışıyorlardı. Ben o zaman kendime geldim. Çarşıya belediyeye doğru yöneldim. Zaten dümdüz bir cadde. Belediyenin bir fırını vardı caddenin başında.

Orda askerler beni durdurdu! Silah doğrulttular "dur" diye. Bu arada her yer yanmış gece boyunca dumanlar tütüyor. Lav halinde dükkanlardan ateşler yola dökülüyor...

Ben o yangının içinde tek başıma yürüyorum. Asker "dur" dedi. Dedim "müsaade edin gidip kocama bakacam. Belediye görünüyor hemen karşıda." Dedi "bizi de zor durumda bırakma dön evine!"

Bunlar erler tabi özel hareketçılar değil?

Evet normal asker. Dediler "öldüyse zaten öldü. Sağsa gelir görürsün." Bırakmadılar. Yalvardım ağlayarak. Baktım bırakmıyor çaresiz evime döndüm. Dedim hiç değilse eve gelirlerse beni bulurlar. Eve geldikten sonra bir saat geçti geçmedi baktım bir feryat bir ağlama; "Anneeeeeeee!"

Kızım geldi. Baktım küçük kardeşi yok. Kızdım dedim nasıl bırakırsın kardeşini

o daha çok küçük. Ağlıyor kızım diyor ki;

"anne kimse kimseyi görmedi. Askerler, polisler gelip aldılar olaydan önce çocuklarını. Hademe anladı. Alıp götürdü bizi."

Biraz sonra "Anneeeeeeee!" Diye bir feryat geldi. Küçük oğlumun sesi. Nasıl ağlıyor ama. Çocuk lal olmuş. Sadece "anne, annem, annem, anne" diye bağıyor. Sesini duymamla kendimi dışarı attım! Kapıyı açar açmaz üzerime attı kendini oğlum.

Daha 8 yaşında. Gece boyunca bir ahırda saklamışlar okuldan alıp.(Gördüğüm en cesur ve sakin tanık olmasına rağmen. Mualla abla da burada ağlamaya başladı) İçeri aldım oğlumu. Dedim "Allah'a şükürler olsun iki çocuğumda geldi. Kaldı babaları."

Çocuklarım bembeyazdı. İki üç gün konuşamıyorlardı o şokla. O geceyi evde geçirdik. Sabah oldu. Baktım panzer sesi geldi. Dış tahta kapı açıldı. "Dedim kim o".

Dedi "açın kapıyı. "Açtım. "Arama yapacağız içeride kim varsa çağırın" dediler.

"Kimse yok" dedim "buyurun arayın." İçeri girdiler bir on dakika kaldı kalmadılar çıktılar. Demek benim yatak odasında kapısının arkasındaki kol çantamı buluyorlar.

Yatağın üzerine boşaltıyorlar. Kimliği görüyorlar.

Ben kimlikte İstanbul nüfusuna kayıtlıyım.

Bunlar onu görünce hadi diyorlar çıkalım. Sadece eşimin dolabında olan viskileri kafalarına çektiler, eşimin parfümlerini falan sıktılar üzerlerine. Eşimin şifreli bir çantası vardı içinde de kızımın çeyizleri onu bıçakla yırtıp derisini açıyor.

İçeridekiler özel hareketçılar mı askerler mi?

Özel hareketçılar. Uzun böyle olağanüstü iri yarı. Kolsuz atletler üzerlerinde.

İşte bana baktım dedi;

"yenge hanım niye demediniz ben buralı değilim?"

Ben de onların insana her şeyi yapabileceklerinin bilinciyle hiç sesimi çıkarmadım

"Siz öğretmen misiniz" dedi?

"Hayır" dedim. "Hemşire misiniz?" dedim "hayır." "

"Peki senin burada ne işin var? dedi."

" Eşim burada görevli" dedim.

"Tamam o zaman yenge hanım ben buradan bildiriyorum siz merak etmeyin

kimse bir daha size dokunmayacak."

Özür dilediler bahçeye çıktılar bana evimden ayrılmamamı hiçbir yere çıkmamamı söylediler.

Dedim "ya eşim?" "Merak etmeyin gelir" dediler.

"Sadece siz evinizde olun kapınızı da kapatmayın!"

Tam gidiyorlardı aklımdan bu İstanbul kimliği ile belki eşimi de kurtarabilirim ihtimali geçti.

"Sizden bir şey rica edebilir miyim Eşimi bana gönderebilir misiniz?"

"Eşiniz nerde çalışıyor" dediler.

"Belediye" dedim.

"İnsanlar var mı orda" dedi?

"Mutlaka vardır" dedim.

"Eşim ve çalışanların hepsi orda"

Gülerek "abla onun yeri çok iyi hiç merak etme" dedi." Sen kendine bak" dedi.

Onlar evden gülerek ayrıldı on dakika geçti geçmedi öyle bir gümbürtü, o zaman top muydu neydi bilmiyorum belediyeye indi!

Belediye onların baş düşmanıydı! Ben onlara bilmeden bilgi vermişim meğer. Eğer oradakilerin birine bişey olsaydı ben ömrüm boyunca vicdan azabı çekerdim. Yaklaşık 50 kişiye yakın belki daha fazla insan Belediyedeymiş.

O bombalamadan sonra belediye yanmaya başlayınca dumandan nefes alamamışlar

bunlar mecburen belediyenin ikinci katına çıkıyorlar. Bakıyorlar duman geliyor.

Balkondan aşağı hepsi tek tek atılıyorlar aşağı. Bu arada askerler fark ediyor oradan atladıklarını bunları yakalıyorlar. Ellerin başlarının üstüne koydurtup, tek sıra halinde yürütüyorlar. Sıraya dizip tugayın karşısındaki boş alana götürüyorlar. Lice'nin tüm erkeklerini oraya topladılar. Bayanları da toplamaya başladılar. O arada can havliyle bir genç çocuk kendini bahçe duvarından attı. Hiç konuşmadan onu odunluğa sakladım ve

bir baktım panzer yine geldi. "Buyrun " dedim. "Evi arayacağız" dediler.

O anda neler hissettin?

Hepimizin beraber yanacağını!

"Çocuk gitti" dedim. Ama ben de beraberinde gittim. Çocuklarım da gitti. "Arayın ama dedim on dakika önce aradılar"

Türkçemin çok düzgün olması dikkatlerini çekti. Bir de rahat davranınca bir tanesi evin eşiğine adım attı. Dışarıdaki seslendi "Gel işte aramışlar! Gidelim "dedi. Bu bir adım daha attı. Ve aniden geri döndü. Çekip gittiler.

Nasıl görünüyordular abla? Bize tarif edebilirimsin?

Zaten ben minyon bir kadınıym. Ama ya korkudan onları öyle görüyordum ya da

dev gibi adamlardı. İri yarı, insan zaten ürküyor onları gördüğünde.

Rahatlar mıydı? Yaptıkları işten hoşnut mu görünüyordular?

Doğruyu söylemek gerekirse zevk alarak yapıyorlardı. Hepsinin psikopat olduğunu düşünüyorum. Olanlar normal insanların yapacağı işler değildi!

Ablacım size iki kişiyi soracağım son olarak? Öğretmen kadını bir daha gördünüz mü? Bir de odunluktaki çocuk ne oldu?

Kadını ertesi gün per perişan gördüm bir daha da görmedim. Çocukta panzer gider gitmez kaçtı.

Son olarak unutamadığınız hafızanıza kazınan ne var?

Bunlar sokağa girdi ve bizim size ilk başlarda anlattığımız sığındığımız ahıra yöneldiler. Kapı kapalı ve arkadan sürgülü. Çünkü ev sahibi yoktu . Hatırlarsanız bizde arkadan girip, ahırın kilidini kırarak girmiştik evlerine. Kapıya tekmelerle vurdular. Dayanamadım evimden çıktım. "Ne yapıyorsunuz "dedim? Dediler "kapısı kilitli her yeri yakma emri aldık." Baktım yakacaklar İçeride insan dolu. Dedim "kardeşim orda 20-30 kişi insan var. Hepsi ahırda kaldılar gece boyunca." "O zaman niye ses çıkarmıyorlar" dedi. "Korkuyorlar kardeşim nasıl ses çıkarsınlar? Ödleri kopmuş hepsinin. Musade edin ben çağırayım" dedim. Gittim kapıya "Bibê Xanım... Bibê Xanım "diye seslendim Kürdçe. Baktım korkuyla "Ha?" Dedi. Kürdçe dedim "kapıyı açın sizi içeride yakacaklar yoksa."

Bir süre sessizlik oldu ve kadın gelip sürgüyü açtı. Özel hareketçılarla birlikte bahçeye girdik. İnsanların yüzünü görünce artık isyan ettim. Askerlerden birinin kolundan tutup çeke çeke yan tarafa götürdüm. Dedim ki "Kardeşim bizim suçumuz günahımız ne? Bu yaşadıklarımız insanlığa sığar mı? Bu insanlar iki gündür hayvanların barındığı yerde saklanıyorlar. Büyük oğlum da aralarında. Allah rızası için bize dokunmayın!" Hiç sesini çıkarmadı.

Kapı açılmasa insanlarla beraber yakacaklar mıydı abla?

Tabi ki yakacaklardı! Neyse bırakıp çekip gittiler. Yan taraftaki cami hocası evde yoktu. Kapıyı bir tanesi bir vuruşta yere indirdi. İçeri girdiler. Levhaları, Kuran'ı Kerimleri, ayetleri yerlere attılar. Silahlarının kabzasıyla camı çerçeveyi dağıttılar. Duvardaki gaz lambasına kadar kırdılar. Sonra tüm komşuları benim evimin önüne yığıp çekip gittiler. Her yeri yıkıp kırıp döküp gittiler. Üçüncü gün panzer yeniden geldi. Hepimizi toplayıp meydana götürdüler. Meydana girdiğimizde Lice'nin tüm erkekleri çömelmiş oturuyordu meydana. Bizi fark eden eşim ayağa kalktı. Eşimi ilk kez o an gördüm!

Ne hissettin abla?

Sadece Allah'ıma şükrettim. Ben öldüğünü düşünüyordum. Evlerine atılan roketten sonra, Amcamın ve oğulların öldüğünü, eşinin ve küçük kızının yaralandığını orda öğrendim. Gerisini zaten biliyorsunuz! Vali konuşma yapıyor o arada. Bizi suçluyor. Bir tane genç kız kalktı. Dedi ki "Allah aşkına arkanızı dönüp Lice'ye bakın! Lice yanıyor. Bir tane gerilla gösterin. Lice'yi sizin

askerleriniz yaktı!"

Kızın böyle demesiyle daha sözü bitmeden sürükleyerek götürdüler. Özel hareketçılar üzerine üşüşmüştü. Kız çırpınıp bağıırıyordu "dokunmayın bana" diye. "Elinizi sürmeyin ben gelirim!" Çok cesurdu! Hepimizin gözü önünde sürükleyerek götürdüler!

Ablacım kızı tanıyor musun?

Ablasını tanıyorum.

Seni yordum ve üzdüm ablacım kusura bakma. Ömrümde tanıdığım en cesur kadınlardan birisin. Çok teşekkür ederim.

Evden çıkıyorum. Yönümü bilmeden yürüyorum amaçsızca Amed sokaklarında.

Ben kendimi çok kötü hissediyorum. Dinlediklerim içimde bir şeyin kırılmasına sebep oldu.

Özgüvenim sarsıldı. Acilen toparlanmam lazım. Düşünüyorum. Bunun bir çaresi var aslında! Benim acilen herkesin bahsettiği kahraman Liceli kızı bulup konuşmam lazım! Ezilen ve yerle bir edilen onurumu tamir edecek tek kişi şu anda o! Bunu biliyorum. Bir kez daha gelecek o günkü valiye bağırdığı isyanı ve cesaretiyle bana seslenecek! Toparlan! O benim direncim. Bulmam lazım ama nasıl?

Daha adını bile bilmiyorum. Rüzgarla haber göndersem? Gel desem? Nerededir acaba? Neler oldu sonrasında? Şimdi ne yapar? O nu öyle merak ediyorum ki? O isyanın ve cesaretin sahibi bir kızı zaman ne kadar değiştirebilir ki.

Üç gün sonra telefonum çalıyor. Tanımadığım bir numara. Sert bir kadın sesi.

-Beni arıyormuşsunuz?

Hemen anlıyorum. Bu O! Benim tanıçam."

"Konuşmamız lazım" diyorum. "Ben kötüyüm. Bu dosyayı sen olmadan kapatırsam, bir daha hiç birimiz kendimize gelemeyiz. Bir kez daha gel ve isyanımızın sesi ol!"

"Tamam" diyor. Randevulaşıyoruz.

Ona doğru giderken bu güne kadar hiçbir röportajımda bu kadar heyecanlanmadığımı fark ediyorum. Elim ayağım birbirine giriyor. Randevulaştığımız parkta oturuyorum ve her gelen kadına bakıyorum o mu diye. Tam o sırada fark ediyorum uzaktan.

Bu o diyorum. Yürüyüşünden belli.

Yere çok sağlam ve kararlı basıyor. Eminim o.

Ayağı kalkıyorum yaklaşıyor. Tanrım

ufak tefek minicik bir kadın! Yüzünde gülümseme sarılıyoruz.

Çok heyecanlıyım! Konuya nasıl gireceğimi bile bilmiyorum. Hadi o ana dönelim.

Vali gelmiş ve konuşma yapıyor.

"Burayı teröristler yaktı. Siz de artık onlarla aranızda mesafe koyun" diyor.

Lice'nin üstünde dumanlar tütüyor. Tüm halk bir alanda toplatılmış. Herkes ölümü bekliyor! Nasıl bir iç güdüdür bu ki tüm korku duvarlarını aşip çığlığa dönüşüyor?

Bizi o alanda üç günlük görülmemiş zulümden sonra o alanda topladılar. Hem vali hem tugay komutanı vardı. Bir nevi "Liceliler size müstahak" türevinden bir konuşma yaptı. Ta Şex Said'den başladı günümüze kadar geldi.

"Siz hep böyleydiniz. Kaçakçıydınız. Şex Said döneminde de isyancıydınız.

Askerlerimize pusu kurulan yerlerden Liceli esnaflara ait poşetler çıkıyor.

Esnaf satmazsa, sizler katırlarınıza bindirip götürmeseniz, ekmek vermeseniz yardım etmeseniz bunlar barınamaz" yani velhasıl bize

"size müstahaktı" türünden bir konuşma yapıyordu.

Bu sırada askerleri evleri yakmaya devam ediyor ve talan ediyorlardı Lice'yi. Talan deyince değerli şeyleri bir kenara bırakın, işlerine yarayacak her şeyi alıyorlardı. Küçük bir tırnak makasına bile tenezzül ediyorlardı. Evden çıktıkları anda da ateşe veriyorlardı. O alanda oturan insanlar korkuyla yükselen dumanlara bakıp hangi mahalle acaba bizim evimiz mi korkusu yaşıyorlardı.

Hatta dumanın renginden ev mi bahçe mi olduğunu bile biliyorduk.

Siyah dumansa ev ve dükkandır.

Beyazsa bahçelerimizdir!

Vali konuşurken karar verdim itiraz etmeye. Bende bir bel çantası vardı.

Annem para ve altınları bırakıp içine bana vermişti. Yapacağım hareketten sonra başıma neler geleceğini gayet iyi biliyordum.

O sırada nasıl anlatsam size? Bilinç ve beden birbirinden ayrılmıştı. Bilinç olarak diyorum

"konuşursam öldüm." Bedenim ve yüreğim durmuyor ama. Ruhum kanatlanmış. Vücudumdan yayılan öfke dalgası konuşmazsam beni boğacak. Direk annemin yanına gittim. Çantayı ona verdim. Annem anladı. Elimden tuttu "nereye gidiyorsun diye?" sordu. Dedim "gidip bu Vali'ye ağzının payını vereceğim. Bizimle dalga mı geçiriyorlar?" Annem kolumdan tutmaya çalıştı anneme de bağırdım. Zaptedemedi.

Kaç yaşıdasın o zaman?

15

Ben Vali'ye doğru ilerlediğimde konuşma bitmişti. Zaten bir özel hareketçi ordusu onu koruyordu.

Beni durdurmaya çalıştılar! Bağırmağa başladım

"Bi dakika sayın Vali!" diye seslendim.

Özel hareketçi beni tutup savurdu.

Vali sesimi duydu, "bi dakika bırakın gelsin bakalım ne diyecek?" diye seslendi.

Gittim, dedi "Evet kızım? Seni dinliyorum nedir?"

Dedim "Sayın Vali siz bu gün buraya ne için geldiniz?"

"Buraya bir paşamız şehit oldu. Onun için geldik! Onun yasını tutuyoruz"

Ben de dedim ki "Bir Paşanız öldü değil mi? Bir paşa öldü diye mi Lice'yi bu hale soktunuz? Şu an Lice'de bütün sokak araları açık bir şekilde ordu tarafından işgal edilmiş. Tek tek evler talan edilip yakılıyor. Bir paşanın ölmesi demek bütün bunları haklı kılar mı? Paşanız ölmüşse başınız sağ olsun! Ama bu can kaybı bu işgali haklı kılamaz!" dedim ve daha cümlem bitmeden özel hareketçiler ağzımı kapatmaya, beni çekiştirmeye çalıştılar. Vali dedi ki "Bırakın bırakın bakalım içinde daha neler varmış?"

"Ya" dedim "benim size söyleyecek tek şeyim var. Buraya gelip bizimle dalga geçemezsiniz! Bizi buraya doldurmuşsunuz dalga geçer gibi özel hareketçilerin silahlarının namlularının zoruyla kendinizi alkışlatıyorsunuz.

Biz buraya getirilirken öldürüleceğimiz düşünerek getirildik! Özellikle yaşlılarımız Şex Said isyanı tecrübesi yüzünden kesin bizi toplayıp öldüreceğinizi düşünerek buraya geldi." Tam o sırada işte birden hepsi üzerime çullandı. Sadece bağırabildim "bana dokunmayın! Kendim gelirim!" "Emniyet zaten karşısı kendim yürürüm! Öldürecek misiniz beni? Hazırım! Ben yürüyerek gelirim!" derken işte o kaşla göz arasında bir baktım emniyetin içerisindeyim. Zaten oraya gelirken yolda yetişenler zaten bir şekilde saldırıyor. Yetişemeyenler arkamdan küfür ediyorlardı. Tükürüyor hakaret ediyorlardı. Beni götürürken tabur komutanı halka dönüp "Bakin işte! Görüyorsunuz değil mi? Siz daha arlanmamışsınız! Ne yapsak az size. Bacak kadar terörist gelmiş Valiye kafa tutuyor" diye bağırıyordu.

En son bunu duydum. Emniyetin içerisinde girdiğim anda beni alt kata götürüp kelepçeyle orada bulunan bir boruya bağladılar.

Ayakkabılarımı çıkarmamı istediler o arada vuran vurana tabi. Zaten ben başıma gelecekleri bildiğim için kendimi ölüme hazırlamıştım umurumda bile değildi.

Emniyetin önünde insanlar ağız üstü yere yatırılmış, üzerlerine brandalar çekilmişti ve üzerlerinde koşuyorlardı. İlk oraya girdiğimde ben tektim. Bir saat geçmeden orası doldu zaten. Hepsi erkek. Bu sefer bana yer aramaya başladılar. Tek kadın olduğum için. İçerisi ağzına kadar insan doldu. En son üst katta tenis masası olan bir yere götürüp beni oraya kelepçelediler. Gerisi benim sorunum. Bundan sonrası hiç kimseyi ilgilendirmez!

Kaç gün kaldın orada?

Bilmiyorum!

Bir gece özel hareketçinin biri geldi.

Elimi çözdü. Zaten kelepçe tutmuyordu doğru dürüst bileklerim çok inceydi. Aşırı zayıftım. Beni alıp götürdü. Ben dedim herhalde yine işkenceye gidiyorum. Beni emniyetin kapısına götürdü.

"Hadi gidebilirsin! Özgürsün" dedi!

Gidersem arkamdan ateş edip beni öldüreceğini biliyordum. Gitmedim!

"Hayır!" dedim. "Ben bu gece yarısı tek başıma gitmem. Arabayla beni evimin kapısına götürüp aileme teslim edin!"

Bana bağırmaya başladılar.

"Biz sana git diyoruz sen gitmiyorsun! Derdin ne senin?"

Dedim "Hayır gitmeyeceğim!" Siz beni aileme götüreceksiniz. Ya da ailemi çağırın gelip beni teslim alsınlar." Küfür etmeye başladılar. "Biz sana yapacağımızı yaptık daha ne olacak" gibilerinden dalga da geçtiler.

Tekrar beni alıp kelepçelediler. Ertesi gün hepimiz toplayıp tabura götürdüler.

Oradan helikopterle Diyarbakır'a getirildik.

Diyarbakır'a getirildiğimde de hepsi başıma toplanıp "Valiye karşı çıkan kız" diye beni birbirlerine gösteriyorlardı!

Tugay komutanı geldi. Bana dedi ki "sen o musun? Hani Vali'ye kafa tutan kız? Valla helal olsun sana! Vali bana ana avrat düz gitse ben sesimi bile çıkarmazdım!" diye dalga geçti.

Diyarbakır'da bir haftadan fazla kaldığımı düşünüyorum. Sanırsam çevik kuvvetin kaldığı yerd. Çünkü hücreler vardı.

Hücrelerde düzenli olarak işkence yapılıyordu. İnsanların çığlıkları, korkunç bir şekilde sonuna kadar açılmış bir müzik. Bülent Ersoy'un "sefam olsun oh oh!" şarkısı tarzında şarkılar. Ya da bazen radyoda frekans ararken çıkan cızırtı. O da istisnasız böyle son ses devam eder. Bir kadın vardı. Yanımdaydı. Ona bir krem vermişler. Ertesi gün mahkemeye çıkaracaklar yaraları kapansın diye.

"Sırtıma sürer misin" dedi.

Sırtını bir açtım. Korkunçtu. Simsiyah!

Adı Reyhan'dı. Dicle Üniversitesi Biyoloji bölümünde okuyordu. "Niye getirildin buraya" dedim?

"Evi bastılar Ahmet Kaya'nın kasetleri ve iki kitap buldular" dedi. İnsanlar gelip gidiyordu. Orada benden başka düzenli kalan yoktu. Reyhan biraz uzun kaldı. Ben kaç gün kaldım bilmiyorum.

Sanırım on güne yakın. Bir gün hepimizi toplayıp DGM'ye gönderdiler. Ben savcının odasına girdiğimde yüzüme bakmadan, kağıdı karıştırıp okuyor bana hızlı hızlı. Adımı söylüyor. Terör örgütü ile kırsalda faaliyet yürütmek, kepenk kapatma, ekmek verme... Böyle bişeyler sayıyor hızlı hızlı! Okudu okudu en son "ee bunların hepsini sen mi yaptın?" derken kafasını kaldırdı ve beni gördü.

Adam dondu kaldı.

"Sen misin bu dosyadaki" dedi.

"Evet" dedim.

"Kaç yaşındasın çocuk sen?" dedi.

"15" dedim.

"Okula gidiyor musun?"

"Evet" dedim.

"Seni nerden aldılar?" Ben de anlattım.

Direk dışarıdaki polisleri çağırdı.

"Yaw siz benle dalga mı geçiyorsunuz?"

Bacak kadar çocuğu getirdiniz anladık da insan bari mantıklı suçlamalarla getirir. Bu dosya bu çocuk? Bir halt yediniz bari mantığa uydursaydınız." diye onlara kızdı. Polis "biz ne yapalım Savcım. Lice'den sepetleyip göndermişler" dedi.

Savcı yarım saat bana nasihat etti.

"Kızım olabilir. Devlet bazen yanlışlık yapabilir." Falan filan diye. Ama işte "bu saaten sonra olanları unutup önüne bakacaksın! Bak gençsin. Okumana bak." İşte böyle nasihatlar. Sonra mahkemeye çıktık.

Mahkemeden sonra "hepiniz serbestsiniz" dediler.

Seni Valiyle konuşturan öfken miydi?

Evet! Ölümü hiçe sayacak bir öfkenin sonucu olan isyan!

Kaç kardeşsiniz?

11

Baban ne iş yapıyor?

İmam. Zaten aşağılık herifler en çok bunu kullandı. Sorgudan sonra bana "seni niye öldürmedik biliyor musun? Nasılsa baban bizim elimize düştüğün için seni öldürecek! Biz senin canını bağışlayacağız. Bakalım seninkiler bağışlayacak mı?" deyip duruyorlardı.

Bu olaydan sonra hayatın nasıl değişti?

Bu güne kadar getirdiğim devrimci kişiliğimi ve sarsılmaz irademi onlara borçluyum. Ben Lice'ye gittiğimde herkes benden korkudan uzak duruyordu. Bu beni hiç etkilemedi. Çünkü derinlerinde besledikleri saygıyı hissedebiliyordum.

Ailenin tavrı nasıldı?

O günden bu güne ailem bir kez bile bana orada olanları sormadı. Hiç konuşmadık! Sadece annem bazen kızdığında bana "milletin kahramanı sen miydin? Beni hiç dinlemedin" diye çekişir.(Gülüyor)

Evet milletin ve benim kahramanım sensin Liceli Kız! Bak olaydan nerdeyse yirmi yıl sonra yaptığın onurlu isyan ve direniş beni sana getirdi. Herkes hala senden bahsediyor. Lice'nin dünden bu güne asi çocuklarına çok yakışır bir isyandı! Yaşadığın hiçbir acı boşuna yaşanmadı. Halkının senden haberi var!

Evli misin?

İıh!

Evlenmeyi düşündün mü hiç?

İıh!

Siyasal çizgin olaydan sonra nasıl şekillendi?

Sence? (gülüyor. Ben de gülüyorum)
Ya zaten o olaydan önce bile çocuk halimle Lice'de bazı eylemler olurdu katılırdım. Lice politize bir yer. Çoğu zaman okuldan kaçıp eylemlere katılırdım.

Gözlerin ne kadar güzel! Su yeşili. Pırıl pırıl!

Teşekkür ederim.

Bu gün olsa aynı şeyi yine yapar mıydın?

Daha beterini yapardım! Yaptığım şeyden hiçbir şekilde pişman değilim! Keşke o dönemde hepimiz ayaklansaydık! Ya beraber ölseydik ya da kurtulsaydık. Halen bile düşünüyorum diyorum biz ne kadar balık hafızalı bir halkız. Unutuyoruz! Geçmiş çok çabuk unutuyor hiç yaşamamış gibi davranıyoruz! Onlar kendilerini, devlet-i aliye olarak görüyorlar! Halen Kürd halkını teba-kulköle- sömürge olarak görüp bu sistemi bize dayatıyorlar!

Onlarla kardeş olur musun?

Asla! Ben tarihsel süreç içerisinde fiziksel kopuş kadar duygusal kopuşun da olduğuna inanıyorum.

Yani ben şahsen mesela bir Türk'le oturup konuşabilirim ama onlara asla güvenim olmaz!

Yani bu yaşadıkların aynı zamanda senin Türk halkıyla da göbek bağıni kesti.

Yani bazen atıp tutuyorsun; insandır, şudur, budur diye ama dürüst olmam gerekirse bu saatten sonra paylaşacak bir şeyim yok onlarla. Türk halkı bence her gün insanlık suçu ve vahşet işleyen ordusuna dur demedikçe, bu ayıbın ve günahın suç ortağıdır!

Aynen! Hatta içten içe destek verdiklerini ve bu durumdan memnun olduklarını düşünüyorum ben. Biz Kürdler bunca zulmü ve acıyı yaşadığımız halde onlarla yaşamının yollarını arıyorken onların bu tarzı beni acıtıyor. Bence artık herkesin saflarının netleşmesi gerekiyor! Seni Kurdistan'da nasıl bir kimlik teskin eder?

Bağımsızlık! Amaca giden yolda, kimileri "federasyon" kimileri "özerklik" der ama ben inanıyorum ki 'Her Kürdün Gönlünde Bağımsızlık Yatar' 'Her halkın kendi kaderini tayin hakkı olduğuna inanıyorum ben!

Hayatının bundan sonrasında ne planlıyorsun?

Kurdistan'da Kürd sorunu devam ettiği sürece, gidip evimde oturamam! Aynı çizgide kendi inançlarım ve yöntemimle mücadeleye devam edeceğim. Başka şansım da yok zaten. Her kürde sesleniyorum, gidip evinize saklansanız bile bir gün mutlaka bir şekilde kapınız çalınır! Sizin kapınız çalınmadan siz haklarınız için gidip kapıları çalın! Atalarımızdan bize kalan direniş mirasını vatanımızdan bu zulmü kovana kadar taşımak boynumuzun borcu. Torunları Şex Saidi utandırmasın! Bu toprakların özgürlüğü için mücadele eden bir çok kişinin gidip sarılacağımız bir mezar taşı bile yok! Direniş bizim onlara olan vefa borcumuz!

Ve bitti!

Ben bu Lice dosyasını çalışırken yerle bir oldum! Beni yerden kaldırman için seni çağırdım. Sana ihtiyacım vardı. Geldin ve bana güç verdin. Eminim bu dosyayı okuyanlara da! Teşekkür ederim Lice'nin direniş tanrıçası! Bir kaç fotoğraf alabilir miyim?

Al tabii ki. Ben onlardan 15 yaşında korkmadım şimdi mi korkacağım. Ama bir şartım var. Sen de yanımda otur ve kocaman gülelim! Düşmana inat! Demesinler onları üzebildik!

Sana söz güzel kız! Bir an bile yorulduğumu düşünüp rehavete kapılırsam senin o direnç fıskıran su yeşili gözlerini düşüneneceğim! Söz!

-Resmi kayıtlara göre Lice merkezde 17 ölü/36 yaralı/Yanan 401 konut 260 iş yeri. Bu Lice Bayındırlık müdürlüğünün tespiti. Dolayısıyla gerçek rakamlar bunun çok çok üstünde. -Lice Kurdistan'ın dört parçasında yaşayan tüm Kürd çocuklarının Lice'sidir! Dolayısıyla bu dava sadece Licelilerin değil tüm Kürd çocuklarının davasıdır! Tıpkı boşaltılıp yakılan binlerce köy, mezra, öldürülen aslında faili belli ama kayıtlara meğhul olarak geçen binlerce Kürd insanı gibi ve Kürd

çocukları bu ve benzer davaların takipçisi olacak! Unutmayacak!

Unutturmayacak!

Nihai sonuç; Kurdistan her yandığında küllerinden yeniden doğan Zümrüd-ü Anka'dır!

Not; Bu dosya hazırlanırken pek çok tanıkla görüşüldü. Bu tanıkların bir kısmı isminin kullanılmasını

istemedi. Bu nedenle o tanıkların beyanlarına (arşivimde saklı olmak kaydıyla) yer verilmedi.

DENG DERGİSİ 87.SAYI- AĞUSTOS 2012